

CENTAR ZA
ISTRAŽIVANJE
HRVATSKOG
ISELJENIŠTVA

PULA
27. - 30.
LIPNJA
2024.

6. HRVATSKI ISELJENIČKI KONGRES

ŠESTI
HRVATSKI ISELJENIČKI KONGRES
HRVATSKI ISELJENICI – POTENCIJAL ZA BUDUĆNOST HRVATSKE
27. lipnja – 30. lipnja 2024., Pula

Suorganizatori

Ravnateljstvo dušobrižništva
za Hrvate u inozemstvu

Hrvatska matica iseljenika

Ekonomski fakultet Sveučilišta
J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Sveučilišta
Jurja Dobrile u Puli

Institut za istraživanje migracija

Odjel za ekonomiju i poslovnu
ekonomiju Sveučilišta u Dubrovniku

Udruženje hrvatsko-američkih
profesionalaca / Association of Croatian
American Professionals (ACAP)

ICARUS Hrvatska

Središnji državni ured za Hrvate izvan
Republike Hrvatske

IMPRESUM

Organizatori

Centar za istraživanje hrvatskog iseljništva

Nakladnik

Centar za istraživanje hrvatskog iseljništva

Za nakladnika

dr. sc. Marin Sopta

Urednice

dr. sc. Tanja Trošelj Miočević

doc. dr. sc. Vlatka Lemić

Lektura i korektura

Ana Poklepović Škrmeta, prof.

Grafička obrada

Gašparić Maja, Biljarica obrt

www.biljarica.hr

Tisak

MMV-94 d.o.o., Zagreb

Naklada

200 primjeraka

ISSN 2718-2725

Tiskano financijskom potporom Hrvatske matice iseljenike

**ŠESTI
HRVATSKI ISELJENIČKI KONGRES
HRVATSKI ISELJENICI – POTENCIJAL ZA BUDUĆNOST HRVATSKE**

27. lipnja – 30. lipnja 2024., Pula

Program Kongresa / Knjiga sažetaka

Centar za istraživanje hrvatskog iseljeništva
Zagreb, lipanj 2024.

PROGRAMSKI ODBOR

dr. sc. Marin Sopta

Centar za istraživanje hrvatskog
iseljeništva

izv. prof. dr. sc. Marija Benić Penava

Sveučilište u Dubrovniku

doc. dr. sc. Vlatka Lemić

ICARUS Hrvatska

vlč. dr. sc. Tomislav Markić

Ravnateljstvo dušobrižništva za Hrvate u
inozemstvu

dr. sc. Tanja Trošelj Miočević

Centar za istraživanje Hrvatskog
iseljeništva

doc. dr. sc. Marina Perić Kaselj

Institut za istraživanje migracija

dr. sc. Mislav Rubić

Ministarstvo demografije i useljništva

prof. dr. sc. Josipa Forjan

Ekonomski fakultet u Osijeku

izv. prof. dr. sc. Martina Mikrut Nadsombat

dr. sc. Katica Jurčević

Don Markušić

Udruženje hrvatsko-američkih
profesionalaca

ORGANIZACIJSKI ODBOR

dr. sc. Tanja Trošelj Miočević

Centar za istraživanje Hrvatskog
iseljeništva

dr. sc. Marin Sopta

Centar za istraživanje Hrvatskog
iseljeništva

dr. sc. Ana Malnar

Institut za istraživanje migracija

Ivana Jobst

Ekonomski fakultet u Osijeku

Liljana Lili Benčik

Hrvatske pravice, Pula

Ana Bedrina

Pula

Ninoslav Mogorović

Udruga „Dr. Ante Ciliga“ – Pula

Rozalija Bregović Pračić

Fakultet filozofije i religijskih znanosti,
Zagreb

Marko Soldo

Njemačka

Ivana Rora

Hrvatska matica iseljenika

Franjo Barišić

Grad Dubrovnik

Anja Vlašić

Vela Luka

PROSLOV

Od samog početka 21. stoljeća svijet je suočen s velikim migracijskim problemima i izazovima, kako na lokalnom, tako i na globalnom planu. Ti problemi najočitiji su u Europi, a nisu zaobišli ni Hrvatsku. Odlazak gotovo 400.000 hrvatskih građana, uglavnom u europske zemlje, direktno je utjecao na nedostatak radne snage i rezultirao dolaskom više od stotinu tisuća, uglavnom nižekvalificirane radne snage, iz zemalja kao što su Nepal, Filipini, Indija, Pakistan i druge.

Da uvoz radne snage nije dugoročno rješenje za gospodarstvo Hrvatske iz nekoliko razloga, svjedoči i podatak da je nedavno jedno veliko hrvatsko poduzeće platilo oglas u hrvatskim novinama Feniks, koje izlaze u Njemačkoj, u kojem poziva hrvatske iseljenike / radnike na povratak u domovinu nudeći im gotovo istu plaću koju imaju Njemačkoj.

Zaustavljanje daljnjeg iseljavanja, ali i motiviranje na povratak masovnijeg broja iseljenih Hrvata, zahtijeva suočavanje državnoga vrha s razlozima masovnog iseljavanja te potrebu kreiranja populacijske politike koja će potaknuti ozbiljniji povratak iseljenih hrvatskih građana.

S druge strane, ako hrvatski državni vrh ne odgovori na potrebe asimilacije i kvalitetne integracije stranih radnika u društvo, ako ne osigura učenje hrvatskog jezika i osnova hrvatske kulture i povijesti, za što su Hrvatskoj potrebna znatna financijska sredstva, postoji opasnost od getoizacije novih doseljenika, čije posljedice mogu biti dugoročne za hrvatsko društvo.

Na 6. Hrvatskom iseljeničkom kongresu, koji će se održati u Puli od 27. do 30. lipnja 2024., govorit će se o temama bitnima za odnose između domovine i hrvatskih iseljenika:

- Uključivanje pripadnika druge i treće generacije Hrvata u osmišljavanje razvojne strategije gospodarskog i društvenog života hrvatske države
- Postoji li kultura povratka među hrvatskim iseljenicima?
- Uloga katoličkih misija i župa među hrvatskim iseljenicima
- Hrvatski iseljenici kao potencijal demografske obnove domovine
- Ekonomski i investicijski potencijal hrvatskih iseljenika
- Znanstveni, sportski i kulturni potencijal hrvatskih iseljenika

Programski i Organizacijski odbor
Zagreb, lipanj 2024.

PROGRAM KONGRESA

ŠESTI HRVATSKI ISELJENIČKI KONGRES
Hrvatski iseljenici – potencijal za budućnost Hrvatske

PULA 27. lipnja – 30. lipnja 2024.

ČETVRTAK, 27. lipnja 2024.

19.00 sati

Svečana sveta misa za sudionike Kongresa

Svetu misu predvodi porečki i pulski biskup mons. Ivan Štironja

Katedrala Uznesenja Marijina, Trg Svetog Tome 2, Pula

20.30 sati

UVODNI PROGRAM – KULTURNA VEČER

Regionalni centar za razvojne studije, Flaciusova 18, Pula

Izložba Trešnjevka – istrijanski dom daleko od doma

Autorice izložbe:

Biserka Budicin, arhivska savjetnica

dr. sc. Maja Milovan, viša arhivistica

Uvodna riječ

doc. dr. sc. Vlatka Lemić, Sveučilište u Zagrebu

dr. sc. Marin Sopta, Centar za istraživanje hrvatskog iseljništva

Mirela Mrak Kliman, ravnateljica Državnog arhiva u Pazinu

dr. sc. Maja Milovan, Državni arhiv, Pazin

OTVORENJE

Kulturni program uz prigodno druženje

PETAK, 28. lipnja 2024.

Fakultet ekonomije i turizma Dr. Mijo Mirković

Petra Preradovića 1, Pula

Predvorje dvorane Pula

8.00 – 9.00 sati

REGISTRACIJA I PRIJAVA SUDIONIKA

DVORANA PULA

9.00 – 9.30 sati

OTVORENJE – SVEČANA CEREMONIJA

Voditeljica programa: prof. dr. sc. Josipa Forjan

POZDRAVNI GOVORI

- **dr. sc. Marin Sopta**, predsjednik Programskog odbora HIK-a
- **prof. dr. sc. Lina Pliško**, dekanica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Puli
- **dr. sc. Filip Zoričić**, gradonačelnik Pule
- **Dario Magdić**, zamjenik državnog tajnika Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH
- **mons. Ivan Štironja**, biskup Porečke i pulske biskupije
- **Ivan Šipić**, ministar demografije i useljeničtva

9.30 – 11.00 sati

PLENARNA PREDAVANJA

Moderatorica: prof. dr. sc. Josipa Forjan

- **prof. dr. sc. Mladen Vedriš** (Effectus poduzetnički studiji – visoko učilište, ekonomski analitičar): Migracije / Povratak – jedini smisao povratka
- **doc. dr. sc. Stjepan Šterc** (demograf): Hrvatsko iseljništvo kao temelj opstanka
- **doc. dr. sc. Tado Jurić** (Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb): Ilegalne migracije i „zamjena stanovništva“: instrumentalizacija demografije u političke svrhe
- **dr. sc. Miro Kovač** (ministar vanjskih poslova RH u 2016. i diplomat): Izazovi demografske obnove Hrvatske u kontekstu globalizacije: Može li se ciljanim useljavanjem Hrvata zaustaviti pad stanovništva Hrvatske?
- **prof. dr. sc. Josip Jurčević** (znanstvenik i povjesničar): Pravni, sigurnosni i politički učinci ilegalnih migracija na Hrvatsku
- **NJ. E. Andrea Gustović Ercegovac** (veleposlanica RH u Oslu): Hrvati u Norveškoj – Rad i djelovanje hrvatskih udruga u očuvanju hrvatskog nacionalnog i kulturnog identiteta u Norveškoj

Predvorje dvorane Pula

11.00 – 11.20 sati

Stanka za osvježenje

DVORANA PULA

11.20 – 13.15 sati

Panel rasprava

**KOLIKO VRIJEDE ISKUSTVA I POSLOVNI KONTAKTI
HRVATSKE DIJASPORE ZA POSLOVANJE U HRVATSKOJ?**

Moderator: Don Markušić, predsjednik
ACAP Zagreb, povratnik iz Australije

- **Zdenko Štriga** (Njemačka): Marshall plan za Hrvatsku
- **Marko Rudela** (SAD, Kalifornija): Croatian Business Joint Venture / Hrvatska Nacionalna Banka
- **Sara Dyson** (doseljenica iz SAD-a): Vlasnica Expat in Croatia - Helping people live in Croatia with as much simplicity as reality will allow
- **Mario Jakus** (povratnik iz SAD-a): Vendaio Technologies: A Croatian Start-Up - Bring a Ladder
- **Rob Anderson** (doseljenik iz SAD-a): Istria – For The Love of the Land
- **Tomislav Mustapić** (povratnik iz Kanade): Bespoke Consulting d.o.o. – Real Estate and Hospitality Development from Canada to Croatia

Program Kongresa nastavlja se na Filozofskom fakultetu

Ronjgova 1, Pula

Predvorje Filozofskog fakulteta

13.15 – 14.00 sati

Stanka za ručak

14.00 – 18.00 sati

PARALELNI PROGRAM

DVORANA A

14.00 – 15.30 sati

ISELJENICI KAO HODOČASNICI U DOMOVINSKA SVETIŠTA (I. dio)

Moderator: mr. sc. Zvonimir Ancić

- **mons. mr. Antun Sente ml.** (rektor svetišta): Nacionalno svetište svetog Josipa u Karlovcu)
- **fra Marinko Vukman** (upravitelj svetišta): Svetište Gospe Sinjske u Sinju
- **fra mr. Krunoslav Kocijan** (čuvar svetišta): Svetište Majke Božje Trsatske u Rijeci
- **fra Filip Karadža** (upravitelj svetišta): Svetište sv. Ive u Podmilačju kao mjesto susreta i poveznica s iseljeništvom
- **vlč. Darko Zgrablić** (župnik): Svetvinčenat, mjesto čašćenja bl. Miroslava Bulešića

DVORANA B

14.00 – 15.00 sati

DEMOGRAFSKA PITANJA

Moderator: dr. sc. Mislav Rubić

- **dr. sc. María Florencia Luchetti, dr. sc. Marina Perić Kaselj** (Institut za istraživanje migracija) Hrvatsko iseljništvo u Južnoj Americi. Pregled i perspektive / La migración croata en América del Sur. Revisión y perspectivas
- **prof. dr. sc. Nikola Šimunić** (Institut za istraživanje migracija), **dr. sc. Rebeka Mesarić Žabčić**, (Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb), **dr. sc. Ana Malnar** (Institut za istraživanje migracija): Prostorno-demografska obilježja ukupne migracijske bilance između Hrvatske i Austrije (2013. – 2022.) – pogled iz austrijskog kuta
- **dr. sc. Natasha Kathleen Ružić** (Institut za istraživanje migracija): Usporedna analiza razloga za preseljenje migranata i povratnika u Hrvatsku
- **dr. sc. Ana Malnar** (Institut za istraživanje migracija); **Jana Kapeter** (Talent Delivery Lead, Intellias Hrvatska): Migracijske aspiracije i LinkedIn
- **dr. sc. Viktorija Kudra Beroš, dr. sc. Katica Jurčević i dr. sc. Sanja Klempić Bogadi** (Institut za istraživanje migracija): Narativi o „povratku iseljenika“ u hrvatskom političkom i javnom prostoru

DVORANA C

14.00 – 15.00 sati

ULOGA ISELJENIKA U DOMOVINSKOM RATU I DIPLOMACIJA

Moderator dr. sc. Ivan Šimek

- **dr. sc. Ivan Šimek**, predstavnik HDK (zamjenik ministra iseljništva 1990. – 1993. i generalni konzul u Njemačkoj 1994. – 2000.): Uloga hrvatskih iseljenika u Domovinskom ratu
- **dr. sc. Mišo Munivrana**, brigadir (Hrvatski generalski zbor): Doprinos hrvatskih iseljenika u Domovinskom ratu
- **Boris Trnski** (Hrvatski generalski zbor): Hrvatski generali i admirali od 1804. do 1918. godine
- **dr. sc. Marin Sopta** (Centar za istraživanje hrvatskog iseljništva): Hrvati u Kanadi i Domovinski rat
- **Ante Duvnjak** (Udruga Lučonoše Domovinskoga rata): Hodočašća i komemoracije za tragične (slavne) događaje i osobe iz Domovinskog i Drugog svjetskog rata
- **Krešimir Žnidarić** (rizničar u HDK): Sjećanja i prilozi za povijest diplomacije Republike Hrvatske

DVORANA A

15.30 – 17.00 sati

ISELJENICI KAO HODOČASNICI U DOMOVINSKA SVETIŠTA (II. dio)

Moderator: mr. sc. Zvonimir Ancić

- **vlč. mr. Domagoj Matošević** (rektor svetišta): Hrvatsko nacionalno svetište Majke Božje Bistričke
- **vlč. dr. Milenko Krešić** (prof. crkvene povijesti) Sarajevo: Svećenik, svetište, iseljništvo: primjer don Stjepana Batinovića (1912. – 1981.) i svetišta Kraljice Mira u Hrasnu
- **fra Josip Ivanović**, (rektor svetišta): Hrvatsko nacionalno svetište sv. Nikole Tavelića u Šibeniku
- **vlč. Josip Šimatović** (upravitelj svetišta): Crkva hrvatskih mučenika na Udbini

DVORANA B

15.00 – 16.15 sati

**POVRATAK HRVATSKIH ISELJENIKA U DOMOVINU
– DOPRINOS RAZVOJU HRVATSKE**

Moderator: prof. dr. sc. Josip Jurčević

- **Ninoslav Mogorović** (povratnik iz Njemačke): Povratak Hrvata iz Južne Amerike – doprinos demografskoj obnovi Hrvatske
- **Jorge Antonio Francetić** (povratnik iz Argentine): Povratak hrvatskog iseljništva iz Amerike, mitovi i istine
- **Mijo Čulić** (povratnik iz Australije, odvjetnik): Hrvatski iseljenici kao faktor demografske i kulturne obnove hrvatskoga društva u 21. stoljeću i ekonomskog razvoja Republike Hrvatske
- **Josip Radeljak** (povratnik iz Italije): Moje iskustvo s iseljništvom i povratništvom
- **Marko Soldo** (Klinka dr. Soldo & Soldo, Njemačka): Ne traži put – stvori ga sam!

DVORANA C

15.00 – 16.30 sati

JEZIK U ISELJENIŠTVU

Moderatorica: dr. sc. Marijana Borić

- **prof. dr. sc. Diana Stolac** (Sveučilište u Rijeci), **dr. sc. Jim Hlavač** (Monash University, Melbourne), **Mateja Fumić-Bistre** (Sveučilište u Zagrebu): Sociolingvistička istraživanja hrvatskoga kao nasljednoga jezika
- **Fran Katarinčić** (Filozofski fakultet u Rijeci): Jezik hrvatske dijaspore u anglofonim zemljama
- **mr. sc. Luka Budak** (Macquarie University, Sydney, Australia, počasni doktor Sveučilišta u Splitu): Još jednom o priznanju hrvatskoga jezika u Australiji
- **dr. sc. Branka Roščić** (Sveučilište u Zagrebu): Cjeloviti studijski programi, Erasmus+ programi studijske razmjene/ stručne prakse, ljetne škole i ostali akademski programi za studente-pripadnike hrvatskog naroda izvan RH na Sveučilištu u Zagrebu
- **Rozalija Bregović Pračić** (Fakultet filozofije i religijskih znanosti, doktorandica): Domovina misli: mogućnost filozofiranja na hrvatskom jeziku
- **Doc. dr. sc. Darija Hofgräff Marić** (Hrvatski državni arhiv): Značaj arhivskih izvora u oblikovanju nastave o hrvatskom iseljeništvu na Hrvatskom katoličkom sveučilištu

16.15 – 16.30 sati

Stanka za osvježenje

Predvorje Filozofskog fakulteta

16.30 – 18.00 sati

PARALELNI PROGRAM

DVORANA A

17.00 – 18.00 sati

**POVRATAK KUĆI – IZAZOVI, PERSPEKTIVE I POSEBNI OBLICI SURADNJE
HRVATSKE MATICE ISELJENIKA S ISELJENICIMA I POVRATNICIMA**

Moderatorica: Barbara Buršić

- **dr. sc. Mario Viscovich** (povratnik iz SAD-a)
- **Orijana Paus** (Pazinski kolegij - Klasična gimnazija, voditeljica projekta Hrvatsko srce)
- **Vera Fabris** (povratnica iz SAD-a)
- **dr. sc. Milan Puh** (Brazil – Pula)

DVORANA B

16.30 – 18.00 sati

**KULTURNA I POVIJESNA BAŠTINA HRVATSKE
Družba „Braća Hrvatskoga zmaja“: Rad na očuvanju identiteta
i održivosti hrvatske kulturne i povijesne baštine**

Moderatorica: izv. prof. dr. sc. Snježana Schuster (Zmajica od Kamenitih vrata V)

- **prof. dr. sc. Mislav Grgić**, Zmaj Strossmayerski: Obilježavanje 1100. obljetnice Hrvatskoga Kraljevstva
- **prof. dr. sc. Vanda Babić Galić**, Zmajica od Zaljeva hrvatskih svetaca: Boka Kotorska, zaljev svetaca i hrvatske kulture
- **Don Markušić**, Zmaj od Trga svetog Marka: Primjer povratka iseljenika i njihovo uključivanje u očuvanje kulturne i povijesne baštine Hrvatske
- **Simon Ferjuc**, Zmaj Jeruzalemski: Zeleni gospodarski potencijal Hrvatske uz zaštitu prirode - nematerijalna kulturna baština i održivost

DVORANA C

16.30 – 18.00 sati

POVEZANOST S DOMOVINOM: KORIJENI I NEPREKINUTE VEZE

Moderatorica: dr. sc. Tanja Trošelj Miočević

- **Mara Vitols Hrgetić** (doseljenica iz Venezuele): Potencijal CroActivasa – mreža Hrvatica Latinske Amerike
- **Pavo Norac Kevo** (Ministarstvo hrvatskih branitelja): Stavovi Hrvata Baden-Württemberga
- **Katica Špiranec** (Slovenija) i **Nada Strasser** (Švicarska): Identitet u iseljeništvu – generacije, integracija, asimilacija (primjer Slovenije i Švicarske)
- **Grozdana Škabić** (povratnica iz Venezuele): Povratak i ostanak – pogled unatrag
- **Margareta Vučak** (povratnica iz Švicarske): Život povratnika u domovini – očekivanja i predrasude
- **Zlata Vasiljević** (glavna i odgovorna urednica „Hrvatske riječi“, Subotica), **Katarina Čeliković** (ravnateljica Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata): Broj Hrvata u Vojvodini/Srbiji i izazovi opstanka kroz markere kulturnog identiteta
- **Ruža Studer Babić** (povratnica iz Švicarske): Udruga iseljenika, povratnika i useljenika

Restoran Batana Beach

Arena Grand Kažela Kamp, Kapovica 350, Medulin

21.00 sat

SVEČANA VEČERA

Glazbeni program: Klapa, Novi Zeland

Okupljanje 19.45 i polazak u 20.00 autobusom sa stajališta FINA, Istarska ulica 6
(na displeju busa pisat će linija 55 – izvanredni prijevoz)

SUBOTA, 29. lipnja 2024.

**Filozofski fakultet
Ronjgova 1, Pula**

9.00 – 13.00 sati

PARALELNI PROGRAM

DVORANA A

9.00 – 10.30 sati

KULTURNI IDENTITETI – OSOBNI TRAGOVI

Moderatorica: dr. sc. Ana Malnar

- **Petar Kerže**, viši predavač (Fakultet elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija, Osijek), **Jurica Lovrinčević**, viši predavač (Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Osijek): Obitelj Sesar kao primjer očuvanja hrvatskog nacionalnog identiteta kroz sportski život u Kanadi
- **Stjepan Šulek** (novinar, publicist i diplomat): Nezavisna Država Hrvatska - prijepori i mitovi
- **dr. sc. Marijana Borić** (Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti): Marko Antun de Dominis - pogled u novo doba
- **dr. sc. Sandra Jović Mazalin** (Biskupijska klasična gimnazija Ruđera Boškovića s pravom javnosti i Gimnazija Dubrovnik): Istaknuti elafitski iseljenici u 19. stoljeću
- **Ana Bedrina** (voditeljica podružnice Hrvatske matice iseljenika u Puli, 2004 - 2015.): Život i djelo akademskog slikara Josipa Crnoborija i povratak kući nakon 53 godine iseljništva
- **dr. sc. Tanja Trošelj Miočević** (Centar za istraživanje hrvatskog iseljništva): Ante Ciliga – Bilten Hrvatske demokratske i socijalne akcije i časopis Na pragu sutrašnjice

DVORANA B

9.00 – 10.30 sati

PANEL DEMOGRAFIJA

Moderator: doc. dr. sc. Stjepan Šterc

- **Dijana Trošelj** (Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, doktorandica): Sigurno i priuštivo stanovanje kao motiv za povratak iseljenika
- **dr. sc. Mislav Rubić** (Ministarstvo demografije i useljeničtva): Demografski pokazatelji Republike Hrvatske
- **Borna Mažar** (Ministarstvo demografije i useljeničtva): Demografske mjere jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u 2024. godini
- **Mia Korolija, Matej Dudić** (Zagreb): Novi Hrvatski Pleter – nova vrsta demografske podrške

DVORANA C

9.00 – 10.30 sati

POVIJESNI OSVRTI

Moderator: Ninoslav Mogorović

- **prof. dr. sc. Zlata Živaković-Kerže** (znanstvena savjetnica u trajnom zvanju u miru), **dr. sc. Zvezdana Penava Brekalo** (Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku), **dr. sc. Miljenko Brekalo** (Institut društvenih znanosti Ivo Pilar): Sadašnjost u zrcalu prošlosti: Zapisi o iseljavanju i životu izvan domovine u člancima hrvatskih novina u prvom desetljeću 20. stoljeća
- **Liljana Lili Benčik** (portal Domoljubni.hr): Prislilni egzodus Istrana
- **doc. dr. sc. Velimir Veselinović** (Sveučilište u Zagrebu): Stjepan Horvat – od rektora Sveučilišta u Zagrebu do odlaska u emigraciju
- **Anja Vlašić** (Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, doktorandica): Iseljavanje s otoka Korčule u Južnu Afriku u prvoj polovici 20. stoljeća: primjeri poslovnih uspjeha Velolučana u Južnoafričkoj Uniji
- **Franjo Barišić** (Grad Dubrovnik; Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, doktorand): Djelovanje Hrvatske katoličke misije Mosbach od 1972. do 2004.

DVORANA A

10.30 – 11.30 sati

VAŽNOST MEDIJA U POVEZIVANJU DOMOVINE I ISELJENIŠTVA

Moderator: mr. sc. Luka Budak

HTV I LAUDATO

- **Ivo Kujundžić** (v.d. urednik Samostalnog odjela Programa za Hrvate izvan RH)
- **Doris Vučković** (urednica Dokumentarnih sadržaja u Programu za Hrvate izvan RH)
- **Tatjana Rau** (urednica Međunarodnog radijskog kanala Glas Hrvatske)
- **Ksenija Abramović** (Laudato TV)

DVORANA B

10.30 – 11.30 sati

SUVREMENI IZAZOVI – GLOBALNI TRENDOVI

Moderatorica: doc. dr. sc. Vlatka Lemić

- **Prof. dr. sc. Martina Mikrut Nađsombat** (Pravni fakultet Sveučilišta u Osijeku): Pretpostavke i učinci primjene kvalitativne metode u mjerenju društvenih fenomena – tehnika spontanih asocijacija
- **dr. sc. Ivana Babić Krešić** (Victoria consulting d.o.o.): Zelena tranzicija Europske unije i ulaganja u obnovljive izvore energije
- **Prof. dr. sc. Josipa Forjan, Ivana Jobst i Bruno Čosić** (Ekonomski fakultet Sveučilišta u Osijeku): Determinante zadovoljstva posebne vrste događanja u kreativnoj industriji
- **Ivana Čurik** (ICARUS Hrvatska): Genealoška istraživanja i digitalni alati
- **Marta Penava** (Filozofski fakultet u Splitu, studentica): The Influence of Migration on Self-perception and Identity Formation

Predvorje Filozofskog fakulteta

11.30 – 11.45 sati

Stanka za osvježenje

DVORANA A

11.45 – 13.00 sati

POLITIČKA POVIJEST 20. STOLJEĆA

Moderator: dr. sc. Marin Sopta

- **prof. dr. sc. Šimun Novaković** (Arhiv Bosne i Hercegovine): Akcija Bugojanske skupine 1972. godine u svjetlu pisanja nekih jugoslavenskih tiskovina
- **Bože Vukušić** (Udruga Križni put, Zagreb): Odnos austrijske politike prema komemoraciji na Bleiburškom polju
- **dr. sc. Ivan Zubac** (Katolički bogoslovni fakultet, Đakovo) i **Petar Elez** (Državni arhiv Vukovar): Marko Vujeva i Hrvati u Argentini u svjetlu dokumenata iz Arhiva Jugoslavije u Beogradu
- **Igor Omerza** (slovenski političar, pisac i ekonomist): Slovenska Udba i Počasni bleiburški vod

DVORANA B

11.45 – 13.00 sati

KULTURNE I BAŠTINSKE SPONE

Moderatorica: Marija Žebec

- **dr. sc. Zdenka Weber** (muzikologinja i diplomatkinja): Doprinos iseljenih hrvatskih glazbenika afirmiranju hrvatske kulture
- **Nada Pritisanac Matulich** (predsjednica Američko-hrvatskog kongresa): Projekt Kravata istaknutih Hrvatica i Hrvata iz iseljeničtva povezo Hrvatsku i iseljeničtvo
- **Luka Marinković** (Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, doktorand): Privredno, kulturno i socijalno djelovanje Hrvatske Bratske Zajednice
- **dr. sc. Tamara Štefanac, doc. dr. sc. Vlatka Lemić** (ICARUS Hrvatska): Usmena povijest kao metoda prikupljanja informacija o kulturnoj baštini dijaspore

Predvorje Filozofskog fakulteta

13.00 – 14.00 sati

Stanka za ručak

IZLET U UNUTRAŠNOST ISTRE

17.00 sati

**Okupljanje i polazak autobusom u 17 sati
ispred Policijske uprave istarske
Pula, Trg Republike 1**

Vodnjan

Župna crkva sv. Blaža: zbirka sakralne umjetnosti

Svetvinčenat

Razgledavanje gradića, posjet župnoj crkvi u Svetvinčentu u kojoj su pohranjeni zemni ostaci bl. Miroslava Bulešića

Večera

Pršutarna i stancija Buršić-Fažanska 25, Vodnjan

Povratak u Pulu oko 23 sata.

SAŽECI IZLAGANJA

Mr. sc. Zvonimir Ancić

HRVATSKI ISELJENICI KAO HODOČASNICI U DOMOVINSKA SVETIŠTA

U dva panela pod nazivom „Hrvatski iseljenici kao hodočasnici u domovinska svetišta“ predstaviti će se neka od najznačajnijih svetišta u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. U devet izlaganja rektori pojedinih svetišta predstaviti će nekoliko nacionalnih svetišta, kao što su: Svetište Majke Božje Bistričke u Mariji Bistrici, Svetište svetog Josipa - zaštitnika domovine u Karlovcu, Svetište sv. Nikole Tavelića - prvoga hrvatskog sveca u Šibeniku te Memorijalno zdanje hrvatskih mučenika u Udbini.

Potom će biti predstavljeno nekoliko biskupijskih svetišta: Svetište Gospe Trsatske - Kraljice Jadrana u Rijeci, Svetište Gospe Sinjske – Gospe od Milosti u Sinju te dva svetišta iz Bosne i Hercegovine - marijansko svetište Kraljice Mira u Hrasnu te Svetište sv. Ivana Krstitelja u Podmilačju.

Naposljedku, bit će predstavljeno i jedno hodočasničko mjesto u biskupiji domaćinu: Svetvinčenat, mjesto rođenja i ukopa blaženog Miroslava Bulešića, koje bi u budućnosti moglo postati biskupijsko svetište Porečke i pulske biskupije. Svetišta su oduvijek privlačila vjernike, a tradicija hodočašćenja stara je koliko i kršćanska vjera. Kao mjesta molitve u potre-

bama i zahvaljivanja za sva primljena dobra, mjesta duhovne snage i okrepe, pomoći i utjehe u životnim teškoćama, oprostjenja i pomirenja u svetim sakramentima, svetišta su jednako privlačna odredišta kako za domaći puk - tako i za iseljenike. Iseljenici su osobito vezani uz svetišta svoga rodnoga kraja ili kraja svojih predaka. Marija kao najizvrsniji primjer i uzor, zagovornica i zaštitnica, posebno privlači hodočasnike u vrijeme blagdana posvećenih njoj. Također i drugi sveci, poznati i cijenjeni po svojem moćnom zagovoru, imaju tu integrativnu moć okupljanja domovinske i iseljene Hrvatske. Tome pripomažu i suvremene materijalne i prijevozne mogućnosti koje omogućuju ciljani organizirani dolazak hrvatskih iseljenika i njihovih potomaka u svetišta, kao i individualne te obiteljske dolaske koji se često spajaju s godišnjim odmorima. Pa iako hodočašća neminovno sa sobom vežu mnogobrojne pružatelje ponuda i usluga, a time i materijalnu dobrobit određenog mjesta, ipak valja pripaziti da ne postanu primarno lokacije vjerskog turizma, nego da se uvijek ima na umu ono izvorno hodočasničko, odnosno vjersko i duhovno obilježje.

* * * * *

Dr. sc. Ivana Babić Krešić

ZELENA TRANZICIJA EUROPSKE UNIJE I ULAGANJA U OBNOVLJIVE IZVORE ENERGIJE

Klimatske promjene i uništavanje okoliša predstavljaju sve veću opasnost za Europsku uniju i svijet. Stoga je Europska unija osmislila Europski zeleni plan kao novu europsku strategiju rasta i razvoja. Europski zeleni plan bi Uniju trebao pretvoriti u moderno, resursno učinkovito i konkurentno gospodarstvo. Ciljevi su: postizanje klimatske neutralnosti Europe do 2050., poticanje gospodarstva zelenom tehnologijom, stvaranje održive industrije i prometa

te smanjenje onečišćenja. Pretvaranje ekoloških i klimatskih izazova u mogućnosti učiniti će zelenu tranziciju uključivom i pravednom za sve. Sve je vidljivija zelena transformacija Europske unije i u vidu prelaska na čistu energiju radi smanjenja emisije stakleničkih plinova te razvoja energetske sektora utemeljenog na obnovljivim izvorima energije. Odnosno, sve je prisutnije dostizanje cilja: postizanje većeg udjela energije iz obnovljivih izvora u Europskoj uni-

ji i državama članicama. Analogno tomu, sve su veća i ulaganja u Europskoj uniji u obnovljive izvore energije. Povezano s tim, zelena tranzicija prisutna je i u Hrvatskoj. S tim u vezi prikazat će se što je to zelena tranzicija Europske unije i kako se ona očituje u području ulaganja u obnovljive izvore energije u Eu-

ropskoj uniji te koji su potencijali ulaganja u Hrvatskoj.

Ključne riječi: zelena tranzicija, Europska unija, obnovljivi izvori energije, ulaganja, Hrvatska

* * * * *

Franjo Barišić

DJELOVANJE HRVATSKE KATOLIČKE MISIJE MOSBACH OD 1972. DO 2004.

Današnje informacije o pastoralnom djelovanju misija prenose se suvremenim kanalima komunikacije – internetom i društvenim mrežama. Međutim, u samim počecima dušobrižničkog i pastoralnog djelovanja, kako nije bilo ovih kanala komunikacije, naglasak je bio na osobnoj komunikaciji svećenika i radnika na privremenom radu. Po uspostavi Hrvatskog (nad)dušobrižničkog ureda u Njemačkoj 1971. (München, a potom od 1971. Frankfurt a/Main) organizirano se održavaju pastoralni skupovi, duhovne vježbe, seminari, susreti hrvatske mladeži, biblijske olimpijade, folklorni festivali, izleti itd.

HKM Mosbach osniva se odvajanjem od HKM-a Mannheim (osnovana 7. 8. 1971.). Godine 1972. dolazi na župu vlč. Dragan Čturić, koji djeluje u ovoj HKM do svoje smrti 2004. Poslije toga dolazi do ponovnog ujedinjenja s HKM-om Mannheim (danas HKM Mannheim-Mosbach) koja skrbi preko 6.000 katolika s prostora bivše države.

Nedugo nakon izlaska prvog broja novina Živa zajednica (izlazi u rujnu 1978.), koje je bilo glasilo

hrvatskih katoličkih misija u Njemačkoj, izlazi i list Povezanost, koju izdaje HKM Mosbach. Godine 1979. u njemu se kroz 54 broja donose informacije i obavijesti o dušobrižničkom djelovanju i pastoralnom radu misije, karitativnom radu, aktivnostima te razne statistike (broj krštenih, vjenčanih, krizmanih, umrlih i dr.). List je bio veoma čitan jer je praktički bio jedini komunikacijski kanal prve i druge generacije naših radnika na privremenom radu u inozemstvu. U radu će se prikazati djelovanje HKM-a Mosbach od njezina odvajanja 1972. do ponovnog ujedinjenja s HKM-om Mannheim.

Bit će dana kratka biografija i pastoralni rad vlč. Dragana Čturića do smrti 2004. te konačno pregled glasila Povezanost kroz 54 izašla broja. Naime, djelovanje misije obilježio je, pored uobičajenog dušobrižničkog i pastoralnog rada definiranog uspostavom (nad)dušobrižničkog ureda u Njemačkoj, karitativni rad u vrijeme, a neposredno i poslije Domoinskog rata, gdje se u HKM-u skupljala i slala pomoć u Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu.

Dr. sc. Viktorija Kudra Beroš (Institut za istraživanje migracija, Zagreb)
Dr. sc. Katica Jurčević (Institut za istraživanje migracija, Zagreb)
Dr. sc. Sanja Klempić Bogadi (Institut za istraživanje migracija, Zagreb)

NARATIVI O „POVRATKU ISELJENIKA“ U HRVATSKOM POLITIČKOM I JAVNOM PROSTORU

Duga povijest iseljavanja stanovništva s prostora Hrvatske te izražen proces depopulacije i starenja stanovništva u međupopisnom razdoblju, na koji je ukazao Popis stanovništva 2021., u javnom i političkom prostoru potaknuli su narative o „izumiranju Hrvatske“, „demografskoj kataklizmi“, „demografskom slomu“, ali i o potrebi povezivanja „iseljene i domovinske Hrvatske u demografskom, političkom i ekonomskom oporavku Hrvatske“, o „povratku iseljenika“, o „iseljeništvu kao čuvaru identiteta i tradicije“, o „ljubavi iseljenika prema domovini“ te „snu o povratku i domovini“. Ti narativi i njihovi afektivni učinci, ispunili su javni prostor istovremeno „prikrivajući“ nedostatak populacijske i migracijske politike. Od kraja 20. stoljeća sve više raste politički, gospodarski, ali i znanstveni interes emigracijskih zemalja za njihovo iseljeništvu kao poluge ekonom-

skog razvoja „domovine“, posebno u globalnom kontekstu, te kao demografskog potencijala u okviru populacijske politike. Svaka migracija uvijek podrazumijeva mogućnost povratne migracije ili reemigracije, koja se odnosi na povratak migranata u zemlju njihova podrijetla ili na točku s koje se krenulo u migraciju, no istraživanje povratnih migracija suočava se s poteškoćama i zbog manjkavosti podataka službene statistike. U tom kontekstu cilj ovoga rada je propitati konstrukciju „iseljeništvu“ u hrvatskom političkom i javnom prostoru te strukturiranje narativa o „povratku iseljenika u domovinu“ i njihove učinke.

Ključne riječi: hrvatsko iseljeništvu, narativi o povratku iseljenika, povratne migracije, migracijska politika, Hrvatska

* * * * *

Dr. sc. Marijana Borić (HAZU)

MARKO ANTUN DE DOMINIS – POGLED U NOVO DOBA

Marko Antun de Dominis (1560-1624), teolog, prirodni filozof (fizičar), diplomat, splitski nadbiskup i primas Hrvatske i Dalmacije, jedna je od najznačajnijih duhovnih pojava Europe na prijelazu iz 16. u 17. stoljeće. Tijekom života obnašao je niz uglednih dužnosti u visokoj crkvenoj hijerarhiji i bavio se raznolikim intelektualnim interesima. Stvarao je svoj opus u razdoblju kada se u znanosti zbivaju velike promjene. U to posttridentinsko vrijeme, u jeku katoličke protureformacije, vlada napetost među Crkvama. Dalekosežni problemi usred podijeljenosti kršćanstva koji su iz toga proizlazili, doimali su ga se vrlo osobno i odražavali na njegov rad. Osim teo-

logije, koja je bila u žarištu njegova interesa, osobito se zanimao optikom i dao rani prinos teoriji dalekozora u vrijeme kada je Galilei još radio na tom izumu. Dominisovo tumačenje nastanka duge potaknulo je mnoge istaknute znanstvenike i doživjelo u 18. stoljeću mnoge prosudbe uglednih znanstvenika: Isaca Newtona, Christiana Wolfa, Rudera Boškovića, Christiana Huygensa i Josepha Priestleya. Početkom 19. stoljeća zasluge mu pripisuje i Goethe u svom djelu Zur Farbenlehre. Oba je svoja prirodnoznanstvena djela Dominis napisao oko 1590., dok je predavao matematiku u Padovi, da bi ih još dugo dotjerivao i objavio gotovo dvadesetak godina kasnije.

Premda oslonjen na tradicionalna polazišta, Dominisov se fizikalni rad, upotrebom eksperimentalnog pristupa i matematičkog aparata, približava tendencijama novovjekovne znanosti. U radu se analizira i tumači Dominisov prirodnofilozofski opus, njegova uloga i rana usmjerenost novim spoznajnim obzorima, koji u tom razdoblju dovode do radikalnih promjena u znanosti, što na prijelazu iz 16. u 17. stoljeće dovodi do utemeljenja novovjekovne znanosti - jed-

nog od najvažnijih događaja u razvoju modernog društva. Analiza i interpretacija u ovom radu daju relevantne spoznaje koje otvaraju nove istraživačke perspektive iz aspekta filozofskog, znanstvenog i kulturnopovijesnog područja.

Ključne riječi: Marko Antun de Dominis, matematika, fizika, prirodna filozofija, metode, eksperiment, analiza, sinteza

* * * * *

Mr. sc. Luka Budak (počasni doktor Sveučilišta u Splitu)
Honorary Senior Lecturer
Croatian Studies Centre
Macquarie University

O PRIZNANJU HRVATSKOGA JEZIKA U AUSTRALIJI

Nakon burnih šezdesetih i sedamdesetih godina prošloga stoljeća, Hrvati Australije pri kraju osmog desetljeća osmišljaju novu strategiju u promidžbi svojih etničkih interesa i svoga nacionalnog identiteta. U sklopu nove politike multikulturalizma, ali zahvaljujući i svome neumornom i konstruktivnom lobiranju, Hrvati postižu jedno od najvećih dostignuća u povijesti hrvatskoga iseljništva ne samo u ovoj zemlji/kontinentu, nego i u povijesti hrvatskog iseljništva općenito – priznanje identiteta i povijesnog imena hrvatskome jeziku.

Dobro su Hrvati Australije tada znali da čuvajući svoj jezik, čuvaju svoju hrvatsku baštinu, samobitnost i identitet u višekulturalnoj Australiji. Oni to uspijevaju ostvariti unatoč golemim političkim pritiscima sa svih strana i u vrijeme dok hrvatski jezik nije bio još priznat u samoj Hrvatskoj *par excellence*.

Put do priznanja nije bio niti lagan niti jednosta-

van kako se to ponekad čini. Bio je to mukotrpan, trnovit, dug, složen, težak i iscrpljujući proces. Da bi se u taj proces dobio što bolji i konkretniji uvid on se mora promatrati na nekoliko razina: na razini pojedinačnih australskih država i njihovih institucija, na saveznoj razini, razinama jezične politike i sve do razine implementacije u cjeloviti sustav države. I naravno, taj se proces ne može u potpunosti prikazati bez doprinosa nekolicine dobro upućenih pojedina u Hrvatskoj zajednici Australije i hrvatskih institucija tog vremena, prvenstveno onih u Sydneyu i Melbourneu. Cilj ovog izlaganja je kronološkim redom prikazati neke od ključnih događaja koji su prethodili i pridonijeli priznanju hrvatskoga jezika u Australiji.

Ključne riječi: priznanje, jezična politika, hrvatski jezik, identitet, samobitnost, povijesno ime

Barbara Bušić (Hrvatska matica iseljenika)

POVRATAK KUĆI – IZAZOVI, PERSPEKTIVE I POSEBNI OBLICI SURADNJE HRVATSKE MATICE ISELJENIKA S ISELJENICIMA I POVRATNICIMA

U panelu će se razgovarati o izazovima s kojima se susreću povratnici u Hrvatsku. Bit će riječi i o potencijalima povratka u okviru obrazovanja, kulture i poslovnih mogućnosti. Govorit će se i o posebnom vidu suradnje i projektima podružnica Hrvatske matice iseljenika kojima se to može potaknuti i ostvariti.

Sudionici panela: Barbara Buršić (Hrvatska matica iseljenika, voditeljica Podružnice Pula) - moderatorica; dr. sc. Mario Viscovich (povratnik iz SAD-a), Vera Fabris (povratnica iz SAD-a), Orijana Paus, prof. (Pazinski kolegij- Klasična gimnazija, voditeljica projekta Hrvatsko srce); dr. sc. Milan Puh (Brazil-Pula)

* * * * *

Mijo Čulić (odvjetnik, Pula)

HRVATSKI ISELJENICI KAO FAKTOR DEMOGRAFSKE I KULTURNE OBNOVE HRVATSKOG DRUŠTVA U 21. STOLJEĆU I EKONOMSKOG RAZVITKA REPUBLIKE HRVATSKE

U ovom izlaganju prikazat će se povijest odnosa Republike Hrvatske i hrvatskog iseljeničtva, kroz vrijeme Domovinskog rata i osnivanja Republike Hrvatske, kroz tranziciju i izgradnju nove države sve do danas.

Kako hrvatski iseljenici, raspršeni diljem svijeta, predstavljaju značajan resurs za demografsku obnovu i ekonomski razvoj područja od posebne državne

skrbi u Hrvatskoj, bit će govora upravo o njihovoj sposobnosti i moći da unaprijede ova dva ključna aspekta. Jednako tako uloga hrvatskih iseljenika može biti ključna u razvoju ekonomski osiromašenih područja Republike Hrvatske.

Ključne riječi: iseljenici, demografska obnova, domovinski rat, investicije

* * * * *

Duvnjak Ante

HODOČAŠĆA I KOMEMORACIJE ZA TRAGIČNE (SLAVNE) DOGAĐAJE I OSOBE IZ DOMOVINSKOG I DRUGOG SVJETSKOG RATA

Hodočašćima (pješice), snimanjem prigodnih video filmova, paljenjem svijeća i polaganjem vijenaca, udruga LUČONOŠE DOMOVINSKOG RATA, registrirana u Kaštel Lukšiću, želi dati počast hrvatskim ratnicima iz oba rata koji nisu kalkulirali svoje živote koje su položili na Oltar Domovine. To rade već 15 godina obilježavajući svaku važniju komemo-

raciju u Hrvatskoj (Vukovar, Maslenica, Malačka i dr.), na Bleiburgu, ali i prijemima kod Pape Franje za što prije proglašenje kardinala Stepinca svetim. U tim naporima prijedeno je preko 25.000 km i organizirano više od 100 hodočašća. O tome će govoriti spiritus movens ove udruge, njezin osnivač i predsjednik Ante DUVNJAK.

Prof. dr. sc. Josipa Forjan (EFOS)
Ivana Jobst (EFOS)
Bruno Ćosić (EFOS)

DETERMINANTE ZADOVOLJSTVA POSEBNE VRSTE DOGAĐANJA U KREATIVNOJ INDUSTRIJI

Kreativna industrija u procesu je institucionalizacije na svjetskoj razini. Sastavnice industrije su heterogeni sektori, a radnu snagu čine kreativci i umjetnici kao kreativna jezgra te ekonomisti i pravnici kao kreativna ovojnica. Vidljivost sadržaja kreativne industrije koju čine proizvodi, usluge, doživljaji, odnosno projekti, počiva na organizaciji događanja te se uz ovu industriju vežu različite izvedbe u kojima međusektorski surađuju i jezgra i ovojnica. Svrha je ovoga rada analizirati događanje iz kreativne industrije koje okuplja veći broj dionika. Organizacija događanja, bez obzira na vrstu i veličinu, predstavlja proces detaljnog planiranja uz koordinaciju strateških elemenata koji određuju događanje. Koncept događanja zahtijeva kontinuiranu analizu svih aktivnosti te je preporuka mjerenjem zadovoljstva sudionika zaključiti provedeno događanje. Istraživanjem zadovoljstva događanjem osiguravaju se smjernice za unaprjeđenje i ponovnu organizaciju provedenog, ali i srodnih događanja.

Empirijski dio rada analizira slučaj koji predstavlja međunarodno prepoznato događanje s više od 2500 sudionika. Podatci su prikupljeni na završetku događanja online upitnikom (n = 120). U radu su izdvojene determinante zadovoljstva analiziranog događanja primjenjivog i na srodna događanja u kreativnoj industriji. Studija slučaja ukazala je na prednosti dinamične organizacijske strukture i razrađenih organizacijskih napora, što je rezultiralo povećanjem zadovoljstva posjetitelja tijekom godina održavanja. Odabrani poslovni slučaj povezan s kreativnom industrijom potiče dionike na društveno-odgovorno ponašanje u kojem se kulturu promatra kao resurs, a usmjerenost svim sektorima kreativne industrije upućuju na digitalnu i kreativnu budućnost.

Ključne riječi: industrija događanja, mjerenje zadovoljstva, primarno istraživanje, organizacijska struktura događanja, kreativna industrija

* * * * *

Jorge Antonio Francetić

POVRATAK HRVATSKOG ISELJENIŠTVA IZ AMERIKE, MITOVI I ISTINE, PUT NATRAG U DOMOVINU

- 20 godina od Cleveland 2004. Summita Hrvatske gospodarske emigracije - neforsirane pogreške koje su označile neuspjeh ovoga projekta
- Diskriminacija i život bez plana mladih hrvatskih stručnjaka iz iseljništva koji se vraćaju u domovinu
- Poljoprivredna proizvodnja - sektor hrvatskoga gospodarstva kojem bi povratak iseljenika iz Južne Amerike najviše pogodovao
- Hrvatske državne institucije namjerno ništa ne rade u vezi s povratkom svojih iseljenika

Doc. dr. sc. Darija Hofgräff Marić (HDA)

ZNAČAJ ARHIVSKIH IZVORA U OBLIKOVANJU NASTAVE O HRVATSKOM ISELJENIŠTVU NA HRVATSKOM KATOLIČKOM SVEUČILIŠTU

Korištenje arhivskih izvora u oblikovanju nastave za predmet Hrvatsko iseljništvo i povratništvo u 19. i 20. stoljeću vizualno i interpretacijski nadopunjava satnicu nastave te prati moderne trendove u korištenju digitalnih usluga općenito. Cilj je ovoga predmeta stjecanje znanja i razvijanje sposobnosti razumijevanja, analize, interpretacije i referiranja na arhivske izvore o hrvatskom iseljništvu, kao i stje-

canje vještine uporabe arhivskoga gradiva u pisanju akademskih radova. Na kraju predavanja prikazat će se kraći video uradak koji su snimili studenti povijesti i sociologije, a koji prikazuje iseljeničke sudbine kroz različita povijesna razdoblja temeljena na arhivskom gradivu pohranjenom u Hrvatskome državnom arhivu u Zagrebu.

* * * * *

Mara Vitols Hrgetić

POTENCIJAL CROACTIVASA – MREŽE HRVATICA LATINSKE AMERIKE

Želimo predstaviti CroActivas – mrežu Hrvatica Latinske Amerike kao adresu za umrežavanje i upoznavanje hrvatskih aktivnih žena u 11 država Latinske Amerike, SAD-a i Hrvatske. Osim hrvatskog jezika, u CroActivas govorimo španjolski i portugalski.

Želimo nadahnuti sadašnje i buduće generacije da cijene i čuvaju kulturnu baštinu naših predaka i budu referenca u osobnom i zajedničkom razvoju

svojih članica.

U tom smislu, cilj nam je promicati zajedništvo, suradnju i razmjenu iskustava s globalnom hrvatskom zajednicom, za individualni i kolektivni razvoj te usmjeravanje na transcendenciju budućim generacijama.

Ključne riječi: CroActivas, Hrvatce Južne Amerike, kultura, baština, umrežavanje, zajedništvo

* * * * *

Dr. sc. Sandra Jović Mazalin

ISTAKNUTI ELAFITSKI ISELJENICI U 19. STOLJEĆU

U radu i izlaganju govori se o istaknutim elafitskim iseljenicima iz druge polovice 19. st., uzrocima i posljedicama iseljavanja. Elafiti su u sklopu Dubrovačke Republike niz stoljeća bili politički i gospodarski relativno stabilno i povoljno područje za život, što se u 19. st. uvelike promijenilo. Gospodarski su značajno nazadovali i to je bio vodeći uzrok iseljavanja.

Uglavnom se iseljavalo u prekomorske zemlje, posebno u Južnu Ameriku. Iako je iseljavanje s otoka bilo intenzivno, svi iseljenici nisu se jednako dobro snašli u novom svijetu te su se mnogi ubrzo vratili kući. Nekolicina upornih i snalažljivih iseljenika uspjela je steći veliko bogatstvo, primjerice Pasko Baburica i Ivo Kuljevan. Očuvali su veze sa svojim rod-

nim krajem i svojim donacijama i ulaganjima uvelike pomogli razvoju Elafita i šire okolice. Njihova ostavština vidljiva je i danas u otopnoj infrastrukturi

i građevinama kao i u živoj usmenoj predaji i sjećanju otočana.

* * * * *

Prof. dr. sc. Josip Jurčević

PRAVNI, SIGURNOSNI I POLITIČKI UČINCI ILEGALNIH MIGRACIJA NA HRVATSKU

Hrvatska se već devet godina, točnije od 2015., neuspješno suočava s velikom migrantskom krizom, u kojoj valovi azijskih migranata ilegalno ulaze u Republiku Hrvatsku te se nekontrolirano kreću po hrvatskom teritoriju s konačnim ciljem da stignu u zemlje zapadne i sjeverne Europe.

U ovome radu razmatraju se najvažniji, tj. pravni, sigurnosni i politički učinci masovnih ilegalnih migracija na Hrvatsku, jer se u postupanju tijela vlasti RH prema ilegalnim migrantima događa niz protupravosti, sigurnosnih ugroza te političkih i materijalnih šteta.

* * * * *

Doc. dr. sc. Tado Jurić

ILEGALNE MIGRACIJE I „ZAMJENA STANOVNIŠTVA“: INSTRUMENTALIZACIJA DEMOGRAFIJE U POLITIČKE SVRHE

Rad analizira narativ o „demografskoj zamjeni“ povezan s migracijskom krizom iz 2015. i 2016. godine i aktualnom migracijskom krizom u Europi, pokušavajući pridonijeti razumijevanju interakcije između demografije i politike u kontekstu rasprava o migraciji i integraciji. Pokazuje se kako se demografija može instrumentalizirati u političke svrhe, s fokusom analize na „teoriji o zamjeni stanovništva“. Iako često etiketirana teorijom urote te nepriznata kao službena demografska teorija, argumentacija iz straha od „zamjene stanovništva“ sugerira da je oprez u vezi s mogućim negativnim posljedicama masovne imigracije ne samo znak paranoje, nego i znak odgovornosti. K tomu se ukazuje na dvojaku upotrebu ovog termina u političkom i javnom diskursu. S jedne strane, dužnost izricanja istine frustrira veliki broj

građana, s druge strane prešućivanje ovih tema ili dopuštanje njihovog površnog instrumentaliziranja kapitaliziraju stranke desnice, ali i stranke glavne struje. Pritom se i jedni i drugi iscrpljuju dokazujući da je riječ o namjernom ili slučajnom procesu, dok se pozornost treba zapravo prebaciti na same efekte. Međutim, sve to može završiti i nasiljem. Stoga je oprez pri korištenju ovog pojma i više nego potreban. Rješenje se vidi u pružanju objektivne analize stvarnih demografskih trendova u Europi, otvorenoj akademskoj raspravi te se predlaže zamjena kompromitiranog, politički negativno obojenog termina „zamjena stanovništva“.

Ključne riječi: ilegalne migracije, zamjena stanovništva, imigracija, migracijska kriza, integracija

Fran Katarinčić (Filozofski fakultet u Rijeci)

JEZIK HRVATSKE DIJASPORE U ANGLOFONIM ZEMLJAMA

Hrvatski jezik kojim govore hrvatski iseljenici pod utjecajem je dominantnoga jezika zemlje u kojoj su nastanjeni te pokazuje zanimljiv razvoj i promjene kroz generacije u odnosu na hrvatski kakvim se govori u Hrvatskoj. Proučavanjem promjena u gramatici i sociodemografskih čimbenika pruža se uvid u to kako se jezik i kultura isprepleću u dijaspo-

ri. U ovome se izlaganju, na temelju rezultata dosadašnjih istraživanja hrvatskoga jezika u dodiru s engleskim u državama engleskoga govornog područja, konkretno u SAD-u, Kanadi, Australiji i Novom Zelandu, donose neke od tipičnih značajki i pojava koje se očituju u njihovu jeziku, prvenstveno na morfološkoj, sintaktičkoj i leksičkoj razini.

* * * * *

Petar Kerže, prof., viši predavač
(Fakultet elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija, Osijek;
Sveučilište Josipa Juraja Strossmayera u Osijeku)
Jurica Lovrinčević, prof., viši predavač
(Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Osijek;
Sveučilište Josipa Juraja Strossmayera u Osijeku)

OBITELJ SESAR KAO PRIMJER OČUVANJA HRVATSKOG NACIONALNOG IDENTITETA KROZ SPORTSKI ŽIVOT U KANADI

Sredinom 20. stoljeća uslijedio je novi egzodus Hrvata koji napuštaju komunističku Jugoslaviju u potrazi za boljim životom. Dio obitelji Sesar iz Nuštra, mjesta nedaleko od Vinkovaca, početkom 70. godina 20. stoljeća odlučuje se na odlazak u Sjevernu Ameriku, točnije Kanadu, te se nastanjuju na područje Londona St. Thomasa u pokrajini Ontario. Prilikom dolaska u novu domovinu ti su iseljenici bili vrlo motivirani za očuvanje vlastitog hrvatskog identiteta i promicanje hrvatskog imena čuvajući ga od zaborava. Stoga odmah pri dolasku postaju dijelom malobrojne hrvatske zajednice koja sudjeluje u društvenim, kulturnim i sportskim aktivnostima. Aktivno se uključuju u tada već postojeći Hrvatsko

– kanadski nacionalni sportski centar Zagreb, te njegovu kulturnu sekciju i nogometni klub Croatia London St. Thomas u kojem su aktivni kroz tri generacije do današnjih dana kao igrači, treneri i rukovodeći članovi kluba. Sudjeluju u sportskim i društvenim manifestacijama povezujući ostale hrvatske sportske klubove i društva na području Kanade i Sjedinjenih Američkih Država te tako njeguju i pronose svoj hrvatski nacionalni identitet.

Ključne riječi: obitelj Sesar, Nuštar, Croatia London St. Thomas, sportski život, hrvatski nacionalni identitet

Prof. dr. sc. Zlata Živaković-Kerže
Doc. dr. sc. Zvezdana Penava Brekalo
Prof. dr. sc. Miljenko Brekalo

SADAŠNJOŠT U ZRCALU PROŠLOŠTI – ZAPISI O ISELJAVANJU I ŽIVOTU IZVAN DOMOVINE U ČLANCIMA HRVATSKIH NOVINA U PRVOM DESETLJEĆU 20. STOLJEĆA

Autorice prate u prvom desetljeću 20. stoljeća rubrike u pojedinim hrvatskim novinama, koje se odnose na uzroke i posljedice iseljavanja iz Kraljevine Hrvatske i Slavonije, odnos vlasti prema tom migracijskom problemu, teškoće putovanja u prekomorske zemlje, zapise o tegobnoj svakodnevici pristiglih Hrvata kao radne snage u Americi, o sporadičnom uspješnom uključivanju pojedinaca prve i druge generacije pristiglih Hrvata u američki gospodarski život, zapise o društvenim okupljanjima i neprekinutim vezama iseljenika s domovinom.

Analizira se na temelju objavljenih članaka u zagrebačkim novinama Obzor, Dom i Pokret, osječkim Narodna Obrana i vukovarskim Srijemskim novinama veliki splet okolnosti koji je u tom desetljeću utjecao na povećanu emigraciju stanovništva usmjerenu u preookeanske zemlje potaknutu od onodobne vlasti, i to kao nastavak prethodnog procesa. U ključnom se dijelu navode zapisi koji svjedoče o kriznom razdoblju u preookeanskim zemljama koje ipak nije zaustavilo aktualno iseljavanje iz domovine, kao ni potaknulo doseljenike na neodređen povratak.

* * * * *

Mia Korolija i Matej Dudić

NOVI HRVATSKI PLETER – NOVA VRSTA DEMOGRAFSKE PODRŠKE

Novi Hrvatski Pleter (NHP) predstavlja inovativan demografski projekt usmjeren na gospodarsko i ekonomsko ojačanje ruralnih područja te šire opće zajednice, pozitivne demografske promjene popraćene infrastrukturnim pomacima u svrhu samoodrživosti, povećanje kvalitete života pružanjem zelenog i prirodnog okruženja, kvalitetnih ponuda zaposlenja te organiziranjem podržavajuće lokalne zajednice te informiranje i savjetodavnu podršku hrvatskim iseljenicima u procesu povratka u domovinu. NHP pruža jedinstveno rješenje putem savjetovanja i digi-

talne platforme s fokusom na individualnom iskustvu svakog pojedinca ili obitelji uključenih u navedene procese i usluge kao što su priprema lokalne zajednice i općine za pozitivne demografske promjene, povezivanje poslodavaca s otvorenim radnim mjestima i radnicima stručnjacima zainteresiranima za dugoročnu relokaciju, održavanje web-platfome koja pruža user-friendly iskustvo kako bi potencijalnim kandidatima olakšali proces pretraživanja lokacija, poslova, demografskih poticaja, infrastrukturnih mogućnosti i ostalo.

Dr. sc. Miro Kovač

IZAZOVI DEMOGRAFSKE OBNOVE HRVATSKE U KONTEKSTU GLOBALIZACIJE: MOŽE LI SE ZAISTA CILJANIM USELJAVANJEM HRVATA ZAUSTAVITI PAD STANOVNIŠTVA HRVATSKE?

Kako bismo uopće mogli vjerodostojno pristupiti problemu demografske obnove Hrvatske, potrebno je najprije sagledati razvoj društava političkog Zapada u kontekstu globalizacije. Pošto smo identificirali političke i gospodarske posljedice globalizacije na svjetskoj razini, moći ćemo lakše razumjeti izazove na tom planu s kojima su suočene države-članice Europske unije. Za Hrvatsku, kao jednu od 27 država-članica, posebno su relevantna upravo demografska i gospodarska kretanja u Europskoj uniji, to jest

na jedinstvenom europskom tržištu. Taj je efekt pojačan nedavno ostvarenim članstvom Hrvatske u eurozoni i schengenskom području. Nezamislivo je ozbiljno osmišljavanje i provođenje potrebnih demografskih mjera, a da se ne uzme u obzir realnost u ostatku Europske unije. Ako želi biti ozbiljna, ambiciozna i uspješna, hrvatska državna politika mora uspostaviti dugoročno strukturiranu suradnju sa zajedničkim tijelima Europske unije i drugim državama-članicama.

* * * * *

Doc. dr. sc. Vlatka Lemić (ICARUS Hrvatska)
Dr. sc. Tamara Štefanac

USMENA POVIJEST KAO METODA PRIKUPLJANJA INFORMACIJA O KULTURNOJ BAŠTINI DIJASPORE

U izlaganju se predstavljaju iskustva provođenja usmene povijesti u sklopu projekta Kreativne Europe AToM – Arhivi i tragovi migracija. Aktivnosti u okviru projekta bave se istraživanjem transnacionalnih konteksta migracija i dijaspore kroz arhivsku i arhivističku perspektivu, s naglaskom na ulogu arhiva kao mjesta komunikacije između zajednica, kultura i država kroz različita vremenska razdoblja.

Istraživačima različitih profila i znanstvenih po-

dručja usmena povijest dijelom je već standardne metodologije, a i arhiviranje na taj način prikupljenih materijala na različitim medijima također je dio arhivske prakse. Za potrebe projekta intervjuirani su pripadnici dijasporskih zajednica u cilju razumijevanja uloge arhivskog i dokumentarnog gradiva kroz individualne perspektive. Uz izazove s kojima smo se susreli te načine na koji smo im pristupili, prikazat će se i kratki isječci prikupljenog materijala.

Dr. sc. María Florencia Luchetti
Dr. sc. Marina Perić Kaselj

HRVATSKO ISELJENIŠTVO U JUŽNOJ AMERICI. PREGLED I PERSPEKTIVE / : LA MIGRACIÓN CROATA EN AMÉRICA DEL SUR. REVISIÓN Y PERSPECTIVAS

Demografsko raskrižje u kojem se Hrvatska nalazi dobilo je novi značaj u medijima otkad su se saznali rezultati posljednjeg popisa stanovništva, prema kojem je zemlja u posljednjem desetljeću izgubila gotovo 10 posto populacije. Uglavnom se u njima ističe dolazak stranih radnika radi pokrivanja sve veće potrebe za radnom snagom, kao i prilika za razvoj politike povratka potomaka hrvatskih iseljenika koji su pristigli na obale Latinske Amerike prije više od jednoga stoljeća. Na taj se način hrvatsko iseljeničtvo, a posebice ono iz Južne Amerike, u očima mnogih pojavljuje kao rješenje jednog od najvažnijih problema današnjice i nerijetko se prikazuje kao svojevrsni rezervat kulturnih vrijednosti i nacionalnog identiteta u opasnosti. No, malo se zna o kulturi i identitetu ovih potomaka Hrvata, iseljenih prije više od sedamdeset godina. Stoga je cilj ovog izlaganja dati pregled najvažnijih istraživanja te predstaviti projekte i aktivnosti koje Institut za istraživanje migracija (IMIN) razvija na tom području.

Ključne riječi: migracija; identitet; kultura; Hrvatska; Južna Amerika; Latinska Amerika

A partir de los resultados arrojados por el último censo, según los cuales Croacia ha perdido casi un 10 % de población en el último decenio, la encrucijada demográfica en la que se encuentra el país ha cobrado un nuevo protagonismo en los medios de comunicación. En ellos suele destacarse la llegada de trabajadores extranjeros para cubrir la creciente necesidad de mano de obra, así como la oportunidad que se presenta para el desarrollo de políticas de retorno de los descendientes de los emigrantes croatas arribados a las costas latinoamericanas desde hace más de un siglo. De esta manera, la emigración croata, y especialmente la de América del Sur, aparece frente a los ojos de muchos como una solución a uno de los más cruciales problemas del momento y no pocas veces se la presenta como una suerte de reservorio de los valores culturales y la identidad nacional en peligro. Sin embargo, poco es lo que se conoce sobre la cultura y la identidad de esos descendientes de los croatas emigrados hace más de setenta años. Es por eso que esta ponencia se propone revisar los estudios más importantes al respecto y exponer los proyectos y actividades que el Instituto de investigación de las migraciones (IMIN) desarrolla en la materia.

Palabras clave: migración; identidad; cultura; Croacia; América del Sur; América Latina

Dr. sc. Ana Malnar (Institut za istraživanje migracija, Zagreb)
Jana Kapeter (Talent Delivery Lead, Intellias Hrvatska d.o.o., Zagreb)

MIGRACIJSKE ASPIRACIJE I LINKEDIN

U suvremenom razdoblju, informacijska i komunikacijska tehnologija (ICT) suštinski mijenja načine migracija ljudi i ima značajan utjecaj na migracijske procese. Društveni mediji i internetski forumi postali su ključni izvori informacija koji pomažu migrantima u oblikovanju migracijskih aspiracija, planova i odluka.

Uloga informacijskih i komunikacijskih tehnologija u migracijskim istraživanjima, kako u Hrvatskoj, tako i u svijetu, još uvijek je nedovoljno istražena i fragmentirana. S obzirom na značajan

utjecaj ICT-a na obrasce migriranja i stalne trendove iseljavanja iz Hrvatske, posebice mladih, tema ovog predavanja je analiza podataka dostupnih na LinkedInu o dobi, spolu, obrazovanju i drugih demografskih osobitosti korisnika. Ova najpoznatija poslovna društvena mreža omogućila je znanstvenicima analizu migracijskih trendova, motiva i prepreka za migraciju, na globalnoj i lokalnoj razini, a pritom je i vrijedan resurs za osmišljavanje i definiranje učinkovitih migracijskih politika.

* * * * *

Luka Marinković (Filozofski fakultet Pula)

HRVATSKA BRATSKA ZAJEDNICA

Cilj je ovog izlaganja prikazati djelovanje Hrvatske Bratske Zajednice na socijalnom, gospodarskom i kulturnom planu od 19. stoljeća do danas, kao i razvoj, organizacijsku strukturu te kretanje broja članova Hrvatske Bratske Zajednice kroz povijest. Unutar rada naglašena je uloga Hrvatske Bratske Zajednice u očuvanju hrvatskog identiteta, kulture i jezika kod iseljenika u SAD-u i Kanadi, pri čemu se također prikazuje djelovanje novina Zajedničar te omladinske organizacije Pomladak. Uz navedeno opisuju se načini s pomoću kojih Hrvatska Bratska Zajednica pomaže svojim članovima, a koji Hrvatskoj Bratskoj Zajednici pristupaju dobrovoljno. Prikazat će se život i djelovanje istaknutih članova Hrvatske Bratske Zajednice, poput Josipa Marohnića i Antona Gazdića. Svrha izlaganja je približiti čitateljima ulogu, svrhu i značaj Hrvatske Bratske Zajednice na Hrvate u iseljenskim, kao i koji je utjecaj Hrvatska Bratska Za-

jednica imala na Republiku Hrvatsku u vidu gospodarske, političke i kulturne suradnje. Prilikom obrade teme korišteni su izvori poput biografija istaknutih članova Hrvatske Bratske Zajednice, dokumenti Hrvatske Bratske Zajednice te članci, knjige i tekstovi drugih autora koji su proučavali djelovanje Hrvatske Bratske Zajednice. Ovim radom želi se prikazati način djelovanja, organizacijsku strukturu i kretanje broja članova Hrvatske Bratske Zajednice, njezin značaj u inozemstvu i Republici Hrvatskoj, mogućnosti širenja i jačanja suradnje unutar gospodarstva, kulture i sporta s drugim organizacijama izvan ili u RH s jedne strane i Hrvatske Bratske Zajednice s druge strane.

Ključne riječi: Hrvatska Bratska Zajednica, Republika Hrvatska, iseljništvo, kultura, gospodarstvo

Borna Mažar (doktorand, Ministarstvo demografije i iseljništva)

DEMOGRAFSKE MJERE JEDINICA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE U 2024. GODINI

Ministarstvo demografije i useljništva prikuplja podatke o demografskim mjerama jedinica lokalne i regionalne samouprave. Prikupljanje podataka primarno se organizira radi:

- informiranja građana o demografskim mjerama u vlastitim i drugim sredinama
- poticanja primjera dobre prakse među općinama, gradovima i županijama
- osiguravanja detaljnog seta podatka za istraživanja na temu demografskih mjera

Vidljivo je kako lokalne jedinice iz godine u go-

dinu povećavaju kapacitete dječjih vrtića, povećavaju potpore za novorođenu djecu, osmišljavaju nove programe koji se odnose na stambeno zbrinjavanje mladih obitelji i ostale mjere usmjerene na zadržavanje mladih na svom području. Bitno je naglasiti kako u tome jedinice nisu same. Ministarstvo demografije i useljništva te ostala državna tijela slušaju potrebe manjih sredina i aktivno rade na novim demografskim ulaganjima i mjerama usmjerenima na djecu, obitelji i mlade. Ovo istraživanje prikazuje pregled demografskih mjera jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u 2024. godini.

* * * * *

Izv. prof. dr. sc. Martina Mikrut Nadsombat (Pravni fakultet Osijek)

PRETPOSTAVKE I UČINCI PRIMJENE KVALITATIVNE METODE U MJERENJU DRUŠTVENIH FENOMENA – TEHNIKA SPONTANIH ASOCIJACIJA

Mjerenje društvenih fenomena i stereotipa okvir je razvojnih strategija kojima nositelji javnih politika usmjeravaju pravne i ekonomske pothvate društvenih zajednica. Projektivnom tehnikom Sunca potiče se iznošenje spontanijih asocijacija i omogućuje se opažanje i mjerenje ispitanikovih podsvjesnih promišljanja i stereotipa vezanih uz društvene fenomene. Cilj rada prikazati je kvalitativnu metodu, projektivnu tehniku Sunce, predstaviti njezine pretpostavke te utvrditi učinke provedenih mjerenja. Učinci primjene projektivne tehnike Sunce, korištene u radu, oprimjeruju se rezultatima triju istraživanja, različitih po istraživačkim ciljevima i širini obuhvata

populacije. U radu je pokazano kako se projektivnom tehnikom Sunce uspješno mjere različiti društveni stereotipi, omogućujući ujedno i dubinski uvid, ali i kvantifikaciju kvalitativnih rezultata, s obzirom na to da tehnika Sunca omogućuje prikupljanje spontanijih asocijacija na većim uzorcima različitih ciljnih skupina, prevladavajući time osnovno ograničenje kvalitativne metodologije.

Ključne riječi: metodologija prikupljanja podataka, kvalitativna istraživanja, projektivne tehnike, spontane asocijacije, ciljne skupine

Ninoslav Mogorović

POVRATAK HRVATA IZ JUŽNE AMERIKE, DOPRINOS DEMOGRAFSKOJ OBNOVI HRVATSKE

Sudjelovanje hrvatskog iseljeničtva iz Južne i Srednje Amerike na hrvatskom tržištu rada prvi je korak za omogućavanje njihova trajnog povratka u Domovinu. Teška gospodarska kriza koja je zahvatila brojne države tog dijela svijeta vrlo je poticajan faktor za masovni dolazak i trajni ostanak u Hrvatskoj. Za poticaj takvog modela dovođenja deficitar-

ne radne snage potreban je i angažman države, iako bi se i bez njezina sudjelovanja to moglo također pokrenuti onako kako se to radi s radnicima iz azijskog prostora, iz potpuno drugog kulturnog, vjerskog i civilizacijskog kruga, koji se izuzetno teško integriraju i još teže asimiliraju u hrvatsko društvo.

* * * * *

Pavo Norac-Kevo

STAVOVI HRVATA BADEN-WÜRTEMBERGA

Prema statističkim podacima (Statistisches Bundesamt – Destatis) godine 2020. bilo je 426.845 hrvatskih državljana u Njemačkoj, što znači da se broj hrvatskih državljana u toj zemlji, nakon ulaska Hrvatske u EU gotovo udvostručio, jer ih je 2012. bilo 224.971. Hrvatski se državljanima, prema Državnome statističkom uredu u Wiesbadenu, nalaze na 6. mjestu stranih useljenika nakon državljana Turske, Poljske, Sirije, Rumunjske i Italije.

Godine 2020. u Baden-Württembergu bilo je 125.170 Hrvata, dok ih je prije ulaska Hrvatske u EU (2013.) bilo 76.296 zbog čega je Baden-Württemberg ujedno i „najhrvatskija“ savezna pokrajina u Nje-

mačkoj. Iz svega navedenoga nameću se pitanja: je li iz Hrvatske u razdoblju od 2013. zaista iselio velik broj stanovnika? Pokazuje li se kako je ulazak Hrvatske u EU bila „kap koja je prelila čašu“ za nove perspektive i pospješila iseljavanje? Što zapravo kažu Hrvati u Baden-Württembergu o samima sebi? Zbog svega navedenoga u rujnu 2021. provedena je online anketa „Mišljenja Hrvata u Baden-Württembergu“, koja je pokazala što Hrvati smatraju i misle o samima sebi u toj njemačkoj pokrajini. To i jest tema ovog uratka.

Ključne riječi: Hrvati u Baden-Württembergu

AKCIJA BUGOJANSKE SKUPINE 1972. GODINE U SVJETLU PISANJA BOSANSKOHERCEGOVAČKIH I SRBIJANSKIH TISKOVINA

U rano ljeto 1972. godine naoružana skupina hrvatskih emigranata, članova Hrvatskog revolucionarnog bratstva, upala je na područje Jugoslavije. Navedena je grupa kasnije postala poznata pod nazivom Bugojanska skupina, a njihov se pothvat često naziva i akcijom skupine Fenix.

Tijekom sukoba sa snagama tadašnje JNA, a potom i postrojbama teritorijalne obrane, dio je pripadnika skupine ubijen, neki su zarobljeni, a potom ubijeni, a četvorici se sudilo krajem 1972. godine na Vojnom sudu Sarajevu. Iako upad naoružane skupine na područje neke države predstavlja vijest od iznimnog značaja i interesa javnosti, ondašnji su jugoslavenski mediji o sukobu hrvatskih emigranata i jugoslavenskih oružanih formacija izvještavali prilično šturo, i to tek nakon što se o sukobu oglasio Sekretarijat za unutarnje poslove početkom srpnja 1972. godine. Tek nakon što su pripadnici skupine ubijeni ili

uhićeni, tiskovine su počele opširnije pisati o samom događaju. Pored pisanja o samom sukobu hrvatskih emigranata s jugoslavenskim snagama, tiskovine pišu o aktivnostima tzv. neprijateljske emigracije, vojnim pripremama na poligonima u Australiji, izvješćivanju stranih medija o upadu hrvatskih emigranata u Jugoslaviju i reakcijama u ondašnjim međupćinskim organizacijama Saveza komunista. Tiskovine su dosta prostora posvetile i prikazu aktivnosti službenih vlasti u zbrinjavanju obitelji poginulih pripadnika teritorijalne obrane. S obzirom na to da je akcija većim dijelom proveden na području BiH, o njoj je najcjelovitije izvješćivalo Oslobođenje, a o istoj su temi pisale Večernje novine te srbijanski Politika i Nin.

Ključne riječ: Bugojanska skupina, hrvatska emigracija, HRB, JNA, teritorijalna obrana, Oslobođenje, Večernje novine, Politika, Nin

DOMOVINA MISLI: MOGUĆNOST FILOZOFIRANJA NA HRVATSKOM JEZIKU

U radu će se postaviti teza s pitanjem je li moguće „pravovaljano” filozofirati i pisati filozofske tekstove na hrvatskom jeziku. Poznato je da je Otac Domovine Ante Starčević između ostaloga studirao i filozofiju te ju u Pešti i doktorirao. U knjizi „Prema domovini misli: ogledi o hrvatskoj filozofiji” filozof B. Marotti nastojao je pokazati bitnu međusobnu upućenost filozofije i jezika, u ovom slučaju hrvatske filozofije i hrvatskog jezika. U tom je smislu nastojanje oko „prave” filozofije istodobno i nastojanje oko primjerenoga jezika kojim će se ta filozofija izreći. Temeljno pitanje bilo bi je li susret hrvatske filozofije i hrvatskoga jezika uopće moguć, ako jest, koji je to i kakav hrvatski jezik sposoban za takav susret?

Danas svatko tko u filozofiji, i uopće u humanistici, a u prirodoslovnim znanostima posebno, drži do sebe i svoje znanstvene karijere, objavljuje na engleskome, pa makar jedan dio svojih radova. Moglo bi se zamisliti da jednoga dana, recimo za otprilike sto i pedeset godina, ovo što zovemo ‘hrvatska filozofija pisana hrvatskim jezikom’ doista postane samo jedan zaokruženi i izdvojeni odsječak u povijesti hrvatske filozofije, u vezi s kojim će se kakav budući hrvatski filozof s čuđenjem, ali i s određenom količinom rezignacije, zapitati: ‘Zar je bilo i takvih čudaka koji su pomislili da bi se moglo filozofirati na hrvatskome?’

Ključne riječi: povijest hrvatske filozofije, hrvatski jezik, domovina misli, hrvatski filozofi 19. stoljeća, Ante Starčević, humanističke znanosti

* * * * *

Josip Radeljak

ISKUSTVO ISELJENIŠTVA I USELJENIŠTVA

Povijesni se usud iseljavanja iz Hrvatske nastavlja i u našim današnjim vremenima, dok ostali demografski pokazatelji i trendovi poprimaju obilježja izumiranja i nestanka, s kojima se izravno ugrožavaju svi temeljni sustavi na kojima počivaju hrvatska država, ukupni razvoj i nacionalna sigurnost. Dugotrajnost iseljavanja ostavlja za sobom velike negativne tragove, a brojnost je iseljene hrvatske populacije s jednim od oblika hrvatskog identiteta dosegla, prema procjenama, 4,2 milijuna ljudi i gotovo za 500.000 nadmašila brojnost domicilne populacije.

Hrvatsko je to nesporno bogatstvo i razvojni potencijal, prema kojem se treba odnositi u skladu s njegovim značenjem i ukupnim hrvatskim potrebama u svim strateškim planiranjima. Poznavanje zakonitosti iseljavanja i vraćanja u funkciji razumijeva-

nja uzročno-posljedičnih uvjetovanosti, posebno bi se trebalo temeljiti i na iskustvenim spoznajama jer su one dokazana stvarnost i pretpostavka provođenja nužnih političkih postupaka zadržavanja stanovništva i vraćanja iseljništva.

Iseljeničko i povratničko iskustvo moguće je sveći na neke osnovne primarnosti života i rada u zemlji odlaska, dolaska i povratka. Jednosmjerno, upravljačko, interesno, prostorno i političko zajedništvo, u kojem je prevladavala anacionalna ideologija, unutar koje su osobnost, obrazovanost, sposobnost i spoznajni doseg bile nepoželjnosti, iskustvena je potvrda usmjeravanja odlazaka iz Hrvatske. Primjeri su brojni, a osobni je samo dodatna potvrda ukupne spoznaje. Odlazak je u novu sredinu s navedenim pretpostavkama bio novi izazov, s kojim se u uređe-

nim okvirima bilo jednostavnije dokazati i izabrati životni put primjeren osobnosti i dokazanim vrijednostima. Unatoč uređenosti te poslovnoj i osobnoj dokazanosti, uvijek se u novoj sredini zadržava idealizam prema zemlji svojih predaka i njezinoj ljepoti, pa su snovi o povratku vrijednost koja ne blijedi.

Samostalnošću Hrvatske, izborenom oslobođenjem od vojne agresije, snovi su o povratku podignuti na višu razinu pa su i odluke o povratku bile jed-

nostavnije. Povratkom s velikim idealizmom i očekivanjima nove uređenosti u svojoj zemlji, ubrzo je došla i prizemljena stvarnost u kojoj su iste osobnosti dokazane u iseljeništvu postale prepreka u poslovanju i općenito javnom djelovanju. Hrvatskoj je iseljništvo objektivna potreba, pa iz iskustva mogu reći i nužnost političke volje prihvatanja i provođenja razvojne i sigurnosne strategije temeljene na sposobnosti, dokazanosti i osobnosti.

* * * * *

Dr. sc. Mislav Rubić (Ministarstvo demografije i useljništva)

DEMOGRAFSKI POKAZATELJI REPUBLIKE HRVATSKE

Izlaganjem će se predstaviti aktualni demografski pokazatelji Republike Hrvatske te demografska kretanja zadnjih desetak godina. Aktualni podaci komparirat će se s demografskim podacima na razi-

ni Europske unije i svijeta. Prezentirat će se podaci Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske, Statističkog ureda Europskih zajednica - Eurostata, Ujedinjenih naroda i drugih relevantnih baza.

* * * * *

Dr. sc. Natasha Kathleen Ružić (Institut za istraživanje migracija)

USPOREDNA ANALIZA RAZLOGA ZA PRESELJENJE MIGRANATA I POVRATNIKA U HRVATSKU

Ova analiza bavi se pitanjem imaju li povratnici iz hrvatske dijaspore, njihovi potomci i općenito migranti slične percepcije u vezi s „privlačnim čimbenicima“ koji su ih potaknuli na život u Biogradu na Moru, kao i na okolnom području. Podaci intervjua povratnika iz hrvatske dijaspore ili njihovih potomaka te migranata analizirani su i kodirani prema relevantnim temama koje se odnose na mikro, mezo i makro migracijske privlačne čimbenike.

Mikro čimbenici odnose se na osobne karakteristike pojedinaca kao što su spol, dob, razina obrazovanja, socioekonomski čimbenici, bračni status, je-

zična kompetencija, religija (Haas i sur., 2020). Mezo čimbenici odnose se na društvene i dijasporske mreže i veze, pravne i političke koncepte i okvire te troškove povezane s preseljenjem i tehnološke mreže (Castelli, 2018). Makro razine privlačnih čimbenika odnose se na politiku, demografiju, društvene, ekonomske i ekološke prilike (Haas i sur., 2020). Podaci su zatim razvrstani u dvije skupine. Prva: povratnici iz hrvatske dijaspore, njihovi potomci te druga: opći migranti i komparativna analiza sličnosti i razlika tih dviju skupina.

Dr. sc. Marin Sopta

HRVATI U KANADI I DOMOVINSKI RAT

U svom izlaganju autor će dati povijesni prikaz o djelovanju Hrvata Kanade, odnosno njihove reakcije na Domovinski rat u Hrvatskoj. Prije devedesetih godina prošlog stoljeća Hrvati u Kanadi, a posebno u Torontu i okolnim gradovima, isticali su se svojim aktivnostima na političkom, sportskom i vjerskom polju. U svojoj borbi za očuvanje hrvatskog nacionalnog, kulturnog i vjerskog identiteta, oni su organizirali različite aktivnosti. U bogatoj povijesti Hrvata Kanade jedan od najznačajnijih datuma svakako je posjet bračnog para dr. Franje Tuđmana i njegove supruge Ankice 1987. godine. Veza i međusobno povjerenje koje je uspostavljeno između Hrvata Toronta, Kanade i dr. Tuđmana prilikom tog posjeta pokazat će se ubrzo nakon toga veoma značajnom. Hrvati Kanade, kao i Hrvati SAD-a, prihvatili su izlaganja i politički program dr. Tuđmana. Velikosrpska agresija,

koja je imala veliku pomoć tzv. Jugoslavenske narodne armije, izazvala je snažne reakcije među Hrvatima Kanade koji su odmah odlučili da svim sredstvima pomognu domovini. Između ostalog, organizirano je skupljanje novca za pomoć domovini, razne vrste humanitarne pomoći, od lijekova, odjeće, kako za civile - tako i za vojsku.

Paralelno s time, Hrvati Kanade organizirali su velik broj prosvjeda ispred gradskih vijećnica, Kanadskoga parlamenta i drugdje. Konstantno se lobiralo kod kanadskih političara na svim državnim razinama s ciljem da se dobije kanadska podrška za Hrvatsku.

Ključne riječi: Kanada, Hrvati, iseljenici, domovina, lobiranje za Hrvatsku

* * * * *

Prof. dr. sc. Dijana Stolac (Sveučilište u Rijeci)
Dr. sc. Jim Hlavač (Sveučilište u Zagrebu)
Mateja Fumić-Bistre (Monash University, Melbourne)

SOCIOLINGVISTIČKA ISTRAŽIVANJA HRVATSKOGA KAO NASLJEDNOGA JEZIKA

Predstavlja se projekt Sveučilišta u Rijeci - Sociolingvistička istraživanja hrvatskoga kao nasljednoga jezika i njegova tri istraživačka zadatka: hrvatski jezik u Australiji (s naglaskom na sintaksi), hrvatski jezik polaznika tečaja hrvatskoga jezika iz Južne Amerike te hrvatski jezik povratnika. Donose se rezultati preliminarnog istraživanja drugoga istraživačkoga pravca. U ovoj je fazi provedeno anketiranje

polaznika Croaticumova tečaja hrvatskoga jezika pripadnika druge i treće generacije hrvatskih iseljenika u Peru i Čile. Raspravljaju se prikupljene osobne procjene ispitanika o kompetencijama u hrvatskom jeziku i o domenama uporabe hrvatskoga jezika, odnosno o domenama usporedne uporabe hrvatskog i španjolskoga jezika ili samo španjolskoga jezika kao jezika sredine u kojoj iseljenici žive.

Dr. sc. Ivan Šimek (Hrvatski diplomatski zbor)

HRVATSKI ISELJENICI I DOMOVINSKI RAT

Tema ovog panela je uloga Hrvatskih iseljenika u Domovinskom ratu. Što su tada značili, kakva je bila uloga hrvatskog iseljništva 90-ih godina u stvaranju hrvatske države?

Hrvatsko iseljništvo stvaralo je hrvatsku povijest, a njihova neprekidna povezanost s domovinom traje i danas. Hrvatsku državu devedesetih godina želio je samo hrvatski narod u domovini i iseljništvu i imali smo podršku Svete Stolice. Na odlučujući međunarodni pritisak, putem demonstracija i lobiranja u svim gradovima svijeta, utjecalo je hrvatsko iseljništvo koje je upoznao svjetsku javnost s velikosrpskom agresijom i žrtvama uz molbu da zaustave rat u Hrvatskoj i da međunarodno priznaju neovisnu državu Hrvatsku.

Mi smo već početkom devedesetih imali 186 inozemnih ispostava preko kojih smo mogli informativno-politički djelovati na iseljništvo te prikupljati sredstva i dobrovoljce za stvaranje i obranu hrvatske države. Politička odluka donesena je 30. 5. 1990. godine da se hrvatsko iseljništvo uključi u stvaranje hrvatske države na diplomatskom i vojnom polju. Osnovano je Ministarstvo iseljništva, a svi su nas u Vladi zvali Ministarstvo napada, a ne obrane. Predsjednik dr. Franjo Tuđman zatražio je imenovanje prvog hrvatskog ministra vanjskih poslova Rudija

Prpića - američkog Hrvata iz Minnessote, bivšega guvernera za kojeg State Department nije dao suglasnost imenovanju. Predsjednik države, sukladno članku 99. Ustava, odlučio je otvoriti prvi inozemni ured RH u inozemstvu, a mene i gospođu Zdenku Babić Petričević zadužio za otvaranje prvog inozemnog ureda u Stuttgartu te gđu Babić i voditeljicom Ureda. Paralelno s time, počeli su pristizati prvi dragovoljci iseljenici te iskusni ratnici iz Legije stranaca. Među njima su bili Miljenko Filipović, Ante Roso i drugi, a neki su u ratu vodili pobjedničke brigade Hrvatske vojske. U samom početku HOS je već imao oko 2 tisuće pripadnika - borbeno opremljenih dragovoljaca. Ministarstvo unutarnjih poslova bilo je oslonac i temelj za stvaranje Hrvatske vojske pa je 28. 5. 1991. godine na stadionu u Kranjčevićevoj postrojen prvi Zbor Narodne garde kao prethodnica stvaranju Hrvatske vojske.

Ratni ministar pobjedničke Hrvatske vojske Gojko Šušak bio je prvo ministar iseljništva i zamjenik Ministra obrane kao primjer značaja hrvatskih iseljenika u stvaranju hrvatske države. Hrvatski generali i hrvatski diplomati su na vojnom i diplomatskom području u simbiozi iseljene i domovinske Hrvatske stvarali hrvatsku državu na vojnom i diplomatskom polju.

Dr. sc. Nikola Šimunić (Institut za istraživanje migracija, Zagreb)
Doc. dr. sc. Rebeka Mesarić Žabčić (Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb)
Dr. sc. Ana Malnar (Institut za istraživanje migracija, Zagreb)

PROSTORNO-DEMOGRAFSKA OBILJEŽJA UKUPNE MIGRACIJSKE BILANCE IZMEĐU HRVATSKE I AUSTRIJE (2013. – 2022.): POGLED IZ AUSTRIJSKOG KUTA

Uopćeno gledajući, stanovništvo Hrvatske obilježavaju procesi smanjujućeg fertiliteta, prirodne depopulacije, ukupne depopulacije, starenja stanovništva te pored svega navedenog – emigracijske depopulacije. Republika Hrvatska tradicionalno je iseljenička zemlja na rubu schengenskog prostora te se procjenjuje da izvan Hrvatske živi više od 4 milijuna Hrvatica i Hrvata i njihovih potomaka, koji su iseljavali tijekom 20. st. i prve četvrtine 21. st. u bar 6 velikih iseljeničkih valova, od kojih je jedan još uvijek aktualan, nešto manjim intenzitetom – iseljavanje iz Hrvatske nakon pristupanja Europskoj uniji (2013.).

Pored Njemačke i Irske, jedna od zemalja u koju iseljava stanovništvo iz Hrvatske jest i Republika Austrija, srednjoeuropska država koju s prostorom Hrvatske vežu i višestoljetne povijesne okolnosti razvoja. Također, u Austriji živi i oko 35.000 Gradišćanskih Hrvata, koji su jedna od četiri službeno priznate autohtone nacionalne manjine u Austriji.

Razmjeri iseljavanja su veliki, a demografski utjecaj, na već ionako desetljećima prisutne ostale negativne demografske procese, nemjerljiv je. Na temelju službene hrvatske statistike, ukupna negativna migracijska bilanca posljednjega međupopisnog razdoblja (2011. – 2021.) iznosi oko -114.000 osoba. Međutim, primjenjujući demografski izračun na temelju podataka vitalne statistike, došlo se do podatka o ukupnoj negativnoj migracijskoj bilanci (2011. – 2021.) od oko -293.000 osoba. Posljedica je to selektivne emigracije posljednjih desetak godina, koja je zahvatila Hrvatsku

ulaskom u EU, kad je mobilnost ljudi i roba postala gotovo neograničena.

Cilj priloga je istražiti ukupnu migracijsku bilancu Hrvatske i Austrije, na temelju službenih podataka austrijske statistike, u posljednjem desetogodišnjem razdoblju nakon pristupanja Hrvatske Europskoj uniji (2013. – 2022.). U istraživanju se koriste statističke demografske metode u kombinaciji s GIS analizom.

Prema podacima austrijske statistike, koji se odnose na hrvatske državljane rođene u Hrvatskoj i podrijetlom iz Hrvatske, u posljednjem desetogodišnjem razdoblju (2013. – 2022.) iz Hrvatske je u Austriju iselilo 35.226 osoba, a iz Austrije u Hrvatsku 14.140 osoba, što znači da Hrvatska s Austrijom bilježi ukupnu negativnu migracijsku bilancu od -21.086 osoba. Prisutan je trend povećanja iseljavanja iz Hrvatske u Austriju, naročito nakon 2019. godine. U istom razdoblju (2013. – 2022.) na regionalnoj razini, najviše je stanovništva iz Hrvatske iselilo u austrijske pokrajine Štajersku (27,06% doseljenih iz Hrvatske u Austriju) i Gornju Austriju (15,34% doseljenih iz Hrvatske u Austriju), a najviše iselilo iz Beča (31,55% odseljenih iz Austrije u Hrvatsku) i Štajerske (24,04% odseljenih iz Austrije u Hrvatsku). Iz podatka proizlazi da je svih devet austrijskih pokrajina zabilježilo (2013. – 2022.) pozitivnu ukupnu migracijsku bilancu s Hrvatskom, s tim da je najveća zabilježena u Štajerskoj (29,09%, odnosno +6.134 osobe), a najmanja u Gradišću (1,22%, odnosno +257 osoba).

Grozdana Škabić (Venezuela)

POVRATAK I OSTANAK – POGLED UNATRAG – ISKUSTVA

Autorica svjedoči povratnička iskustva vlastite obitelji iz Venezuele i ostanaka u Hrvatskoj. Naglaske stavlja na procese: prilagodbe, izazove, prijedloge,

rješenja. Time, nada se, potaknut će i pomoći mnogim iseljenicima u svojim odlukama na povratak i ostanak u Hrvatskoj.

* * * * *

Katica Špiranec (aktivistica u hrvatskim udrugama u Sloveniji, suosnivačica Hrvatskog centra kulture Ljubljana, urednica hrvatskih glasila u Sloveniji i spisateljica)
Nada Strasser (osnivačica i predsjednica udruge Hrvatske dopunske škole i Kulturnog centra Arbon 1994. – 2020.)

IDENTITET U ISELJENIŠTVU – GENERACIJE, INTEGRACIJA, ASIMILACIJA (PRIMJER SLOVENIJE I ŠVICARSKE)

Hrvati u iseljeništvu ulažu ogroman trud da bi očuvali svoj nacionalni identitet i oduprli se asimilaciji. Posebno mjesto u tom procesu pripada prvoj, najstarijoj generaciji. Njezine veze s Hrvatskom su najčvršće. Za razliku od mladih, rođenih i odraslih u iseljeništvu, njihovi roditelji te djedovi i bake još su uvijek povezani s matičnom domovinom, prate njezin razvoj i nastoje doprinijeti napretku na najbolji mogući način. Njegujući hrvatski jezik, kulturu i tradiciju u obitelji, prenose te vrijednosti na djecu i unučad kako bi i oni nastavili s tim aktivnostima i u

najvećoj mogućoj mjeri uključili se u gospodarski i kulturni razvoj, kao i razvoj na svim drugim područjima domovine svojih predaka. Oni predstavljaju velik potencijal koji još nije u dovoljnoj mjeri iskorišten i velik su izazov za institucije u Hrvatskoj.

U radu je predstavljeno stanje u Sloveniji i Švicarskoj s posebnim naglaskom na aktivnost prve generacije Hrvata koja, dobro integrirana u zemlji gdje živi, ulaže najviše napora i nosi najveći teret borbe protiv asimilacije.

HRVATSKO ISELJENIŠTVO KAO TEMELJ OPSTANKA

Demografska destrukcija hrvatske domicilne populacije u slobodi poprimila je gotovo po svim parametrima i trendovima razinu negativnosti koja bi trebala zabrinuti svakog racionalnog, dobronamjernog i identitetski svjesnog u Hrvatskoj i u hrvatskom brojnom iseljeništvu. Potvrde izrečene od strane UN-ovih demografskih, gospodarskih i inih stručnjaka o hrvatskoj domicilnoj populaciji u svjetskom vrhu po starosti i ugroženosti, dolaze sa svakim novoobjavljenim službenim podatkom demografske statistike, dok podaci o migracijama najavljuju i početak zamjene stanovništva. Među najstarijim populacijama u svijetu i u demografski najugroženijem području u svijetu, hrvatska se domicilna populacija približava limesu moguće revitalizacije pa se imigracijski revitalizacijski model nameće kao planska, razvojna i sigurnosna nužnost. Veliko i posebno hrvatsko iseljeničko bogatstvo, po puno osnova (demografskoj, gospodarskoj, financijskoj, investicijskoj, akademskoj, identitetskoj...), u postojećim demografskim uvjetima postaje i ostaje temelj hrvatskog opstanka u budućim vremenima. Posebno u okol-

nostima velike siline pritiska stihijske, neselektivne i neidentitetske imigracije, koja dijelom u globalnim okolnostima poprima i obrasce planskog usmjeravanja stanovništva. Hrvatska, ukupnim brojem mala domicilna populacija, u posebno vrijednom životnom otočnom, krškom, brdsko-planinskom i ravničarskom prostoru i u već podužem razdoblju demografskog sloma, ne bi smjela političkom mirnoćom promatrati vlastiti nestanak uz postojanje nespornog iseljeničkog bogatstva, potencijala i nikad nenarušenog idealizma prema zemlji svojih predaka. Temelj svih razvojnih planiranja, koncepcija, strategija i sličnih dokumenata trebao bi biti upravo taj potencijal, a poticajni bi investicijski modeli trebali zamijeniti političke pozive, ne želimo li vlastitim očima promatrati nestanak. Pitanje opstanka nisu više znanstvene iluzije, već hrvatska stvarnost koju je moguće modelirati hrvatskim idealizmom, identitetom, znanstvenim i iseljeničkim potencijalom i željom i vjerom očuvanja generacijskih ostavština i ostavljanja istih generacijama koje dolaze.

Stjepan Šulek

PRIJEPORI I MITOVI – SPOMEN-KNJIGA HRVATSKOM 20. STOLJEĆU

Pod naslovom “Prijeperi i mitovi” Darko Sagrak pruža čitateljima uvide u dokumente, koji uz autorove komentare, interpretacije i polemike, nadilaze gotovo sve što je u Zagrebu u posljednje vrijeme objavljeno o povijesti NDH.

Darko Sagrak rođen je 1934. u Zagrebu, po obrazbi pravnik, a po posebnom zanimanju publicist, kroničar, povjesničar, nakladnik, autor djela o Milanu pl. Šufflayu, Mili Budaku i dr. U svojoj knjizi podastire na njemu svojstven način povijest NDH tako da sa sadržajem knjige vjerojatno neće biti zadovoljni ni „desnica“ ni „ljeвица“. Autor je kao zagrebački dječak doživio NDH, dolazak komunista na vlast, komunističku vladavinu u Hrvatskoj i uspostavu naše Republike Hrvatske 1990. Svaki događaj, od djetinjstva do danas, ostavio je na Darka Sagraka najdu-

blji trag. U svim zaokretima od 41. do danas on je ostao vjeran sam sebi, vjeran ideji hrvatske države. Mukotrpnim radom prikupio je iz raznih arhiva dokumente kojima žarko potkrepljuje svoje životno opredjeljenje za Hrvatsku. U uvodniku kaže da ta knjiga nije znanstvena. Vjerojatno će i povjesničari tako nešto reći, a posebno oni koji tvrde da nije trebalo stvarati NDH. No, ipak, svi će morati priznati, i povjesničari i čitatelji svih struka, da je ova knjiga Darka Sagraka jedan doista široki pogled u cijelo 20. st., nošen ljubavlju prema Hrvatskoj, što danas, nakon svih krvavih događaja na ovom našem području, resi, nažalost samo pojedince, idealiste koji su spremni raditi za domovinu bez pogleda na materijalnu dobit.

* * * * *

Boris Trnski (Hrvatski Generalski Zbor)

HRVATSKI GENERALI I ADMIRALI OD 1804. DO 1918.

U Hrvatskoj vlada opće opravdano mišljenje da Hrvati imaju bogatu vojnu, a posebice ratnu tradiciju. Međutim, kada to treba potkrijepiti dokazima, javljaju se problemi jer se o hrvatskim ratnicima u daljnjoj povijesti vrlo malo zna. Da bi se dokazala bogata hrvatska ratna tradicija, najučinkovitije je analizirati broj i doprinos hrvatskih generala i admiralala (časnici čina generala i admiralala koji su rodom ili podrijetlom bili s područja tadašnjeg hrvatskog ozemlja, bez obzira na vjersku i nacionalnu pripadnost) na bojnom polju. Oni su rezultat uspješnih, najčešće hrvatskih postrojbi, koje predstavljaju vojskovođe, jer su u ratovima zapovijedali bar postrojbama ranga brigade, koje su brojile i do 15.000 vojnika. Osim toga bili su junaci, koji su zahvaljujući

hrabrosti i ratnom umijeću, na bojnom polju stjecali najviša vojna odličja, a temeljem njih i plemićke titule. Kao plemići ženili su se plemkinjama, najčešće s područja Habsburške Monarhije, te time hrvatske ljude uveli u srednjoeuropsku elitu i njezin kulturni krug. Velika većina njih bila je domoljubno osviještena i za svoj narod i rodni kraj od velikog značaja, a kod odabira plemićkog pridjevka, najčešće su koristili svoje rodno mjesto. Trojica njih obnašali su dužnosti ministra rata, neki su bili hrvatski banovi, mnogi zapovjednici armija, pa čak i skupina armija. O njihovu ratnom umijeću iskazanom na bojnom polju pisali su najveći teoretičari umijeća ratovanja (Clausewitz i Jomini).

Dijana Trošelj, univ.spec.oec. (Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, doktorandica)

SIGURNO I PRIUŠTIVO STANOVANJE KAO MOTIV ZA POVRATAK ISELJENIKA

Upravljanje državnim stambenim fondom, kao i fondom stanova u vlasništvu jedinica lokalne uprave i samouprave, temeljeno na stambenim politikama orijentiranim potrebama specifičnih grupa, kao što su mlade obitelji, povratnici, socijalno ugrožene i starije osobe te druge skupine koje samostalno ne mogu riješiti stambeno pitanje, jedan je od ključnih alata za ostvarivanje demografskih, socijalnih i ekonomskih ciljeva. Grad Zagreb upravlja s oko šest i pol tisuća stambenih jedinica na širem području grada, za koje su u listopadu 2023. godine donesene Od-

luka o najmu stanova (SGGZ 32/2023) i Zaključak o visini najamnine za stanove kojima upravlja Grad Zagreb (SGGZ 34/2023), a kojima je ukinut model javnog najma stanova i napravljen zaokret u stambenom zbrinjavanju građana. U ovom radu analizirani su uvjeti, mjerila i postupci za davanje u najam stanova kojima upravlja Grad Zagreb te moguć utjecaj stambenih politika na zadržavanje i motivaciju za povratak mlade, radno i reproduktivno sposobne populacije u Hrvatsku.

* * * * *

Dr. sc. Tanja Trošelj Miočević (Centar za istraživanje hrvatskog iseljništva)

ANTE CILIGA – BILTEN HRVATSKE DEMOKRATSKE I SOCIJALNE AKCIJE I ČASOPIS NA PRAGU SUTRAŠNJICE

U ovom izlaganju govorit će se o velikom istarskom i hrvatskom revolucionaru, misliocu, piscu, glavnom uredniku Biltena Hrvatske demokratske i socijalne akcije te časopisa Na pragu sutrašnjice, Anti Ciligi, koji je nažalost poznatiji u svijetu nego u vlastitoj domovini kojoj je uvijek bio vjeran.

Listajući Bilten Hrvatske demokracije i socijalne akcije, koji je izlazio u Rimu od 1961. do 1973. godine, lako se primjećuju vrlo različite teme i komentari vezani za hrvatsku političku emigraciju, domovinu i svijet.

Zbog nedostatka materijalnih sredstava Bilten je bio slabe tehničke kvalitete, bilo ga je teško čitati te se vrlo brzo smanjivala naklada. Najprije je izlazio kao tromjesečnik, zatim svakih šest mjeseci, a na kraju se tiskao jednom godišnje.

Djelujući i radeći u teškim uvjetima, Ciliga ne odustaje od tiskanja Biltena koji je imao izabrani broj adresa političkih emigranata kojima je slao biltene. Zbog rada na završetku svoje knjige *La crisi di Stato della Jugoslavia de Tito*, Bilten prestaje izlaziti od listopada 1970. do svibnja 1972. godine. Nakon što je organizacija Hrvatska demokratska i socijalna akcija prestala financirati tiskanje Biltena, Ante Ciliga sam financira zadnja dva broja u kojima najavljuje izlazak časopisa *Na pragu sutrašnjice*, koji će promovirati dijalog o demokratskim, nacionalnim i socijalnim problemima hrvatske borbe.

Ključne riječi: Ante Ciliga, Bilten Hrvatske demokracije i socijalne akcije, Na pragu sutrašnjice, emigracija, domovina

Zlata Vasiljević (glavna i odgovorna urednica „Hrvatske riječi“)
Katarina Čeliković (ravnateljica Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata)

BROJ HRVATA U VOJVODINI/SRBIJI I IZAZOVI OPSTANKA KROZ MARKERE KULTURNOG IDENTITETA

Hrvati su po brojnosti peta nacionalna manjina u Srbiji. Prema popisu stanovništva iz 2022. godine Hrvata je 39.107. U usporedbi s popisom iz 2011. godine manje ih je za 18.793. Trend opadanja ukupne brojnosti, kao i udjela u stanovništvu pripadnika nacionalnih manjina u Srbiji se nastavlja (osim Bošnjaka i Roma), ali je taj pad najizraženiji kod hrvatske nacionalne manjine. Sredinom prošlog stoljeća u Srbiji je živjelo više od 180.000 Hrvata, a sad ih je skoro pet puta manje. Osim demografskih kretanja, na taj pad utjecale su nepovoljne političke okolnosti, pa se dio Hrvata iz Srbije iselio, dio prikriva svoju nacionalnu pripadnost neizjašnjavanjem ili izjašnjava-

njem o pripadnosti nekom drugom narodu ili nacionalnoj manjini. To potvrđuje analiza Popisa stanovništva koja pokazuje da je najviše neizjašnjenih u sredinama gdje značajan postotak stanovništva čine Hrvati.

U svjetlu novih okolnosti nakon popisa, predstaviti ćemo izazove s kojima se susreće hrvatska zajednica u Srbiji kroz markere kulturnog identiteta preko područja kojima se on čuva. Bit će riječi o kulturnom identitetu kroz očuvanje jezika i brojnih kulturnih aktivnosti, s naglaskom na nematerijalnu kulturnu baštinu.

Prof. dr. sc. Mladen Vedriš
Dr. sc. Zvonimir Savić

POVRATAK – JEDINI SMISAO POVRATKA

U Hrvatskoj je val odlazaka iz zemlje, poglavito u europske zemlje, dominantno usmjeren prema Njemačkoj i Austriji, dijelom Irskoj i Velikoj Britaniji, naročito za mlađu populaciju zbog poznavanja engleskog jezika, intenzivnije nastavljen od datuma ulaska RH u EU – 2013. Regrutirao se (znatnim) dijelom od radno sposobne, ali ekonomski nezaposlene populacije, ali sve više i selektivno po kvaliteti i prioritetima – medicinsko osoblje, socijalne usluge, IT i tehničke discipline... diktirano potrebama i deficitima na tržištu rada u zemljama prijema.

Ekonomski je sve jasno - ako nove investicije nisu prisutne, tada radna snaga postaje mobilna. U pravcu država – gdje nove investicije zapošljavaju. I sada se postupno shvaća – ali ne (još uvijek) i prihvaća što je to nova realnost. To je činjenica da Hrvatska nije izgubila samo radnike. Izgubila je ljude – i tu otpočinje socijalno i ekonomsko poniranje, a ono ekonomsko se nastavlja.

No, ljudski gubitci su znatno kompleksniji; iza

definitivno otišlih neće se roditi niti stasati nove generacije koje će demografski obnavljati zemlju i - koje će raditi i živjeti u svojoj zemlji. Kako (već sutra) osigurati postojanje obrazovanih ljudi za potrebe javnih službi (zdravstvo, obrazovanje, vojska, policija i drugi oblici javnih servisa), a isto tako za zapošljavanje u realnom sektoru, kako kao zamjena postojećih, tako i presudno važnih snaga za uspjeh novih investicija. Zvuči drastično, ali u cijelosti realistično i nimalo patetično. Osigurati humanu reprodukciju, ključ je opstanka društva i države.

Jedini odgovor ovim potencijalnim, a sve više i realnim gubitcima jest organizirana uporna i uspješna aktivnost na - reemigraciji. To znači, stvaranju ekonomskih i socijalnih uvjeta za atraktiviranje povrata. I sada opet – ako je to moguće, svih članova obitelji, a ne samo umirovljeničke populacije. Moguća nada i jedan od pravaca djelovanja je provedba nedavno usvojene Strategije demografske revitalizacije do 2033. Naravno, ne deklaratorno, nego životno.

* * * * *

Dr. sc. Velimir Veselinović

STJEPAN HORVAT – OD REKTORA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU DO ODLASKA U EMIGRACIJU

Tema izlaganja je djelovanje profesora Horvata na Sveučilištu u Zagrebu s posebnim osvrtom na njegov rektorski mandat ak. god. 1944./1945. Emigrirao je u svibnju 1945. u Italiju i poslije u Argentinu. Rektorski lanac odnio je u Italiju i pohranio ga u Papinskom hrvatskom zavodu sv. Jeronima u Rimu. Lanac je vraćen u zemlju 1991. godine. U Buenos Airesu

postao je savjetnikom u Vojno-geografskom institutu. Bavio se primijenjenom matematikom u geodeziji i kartografiji, astronomijom i geofizikom. Pisao je pjesme, skladao i dirigirao. Izlaganje se temelji na arhivskome gradivu koje je pohranjeno u Rektoratu Sveučilišta u Zagrebu.

Anja Vlašić (Fakultet hrvatskih studija)

ISELJAVANJE S OTOKA KORČULE U JUŽNU AFRIKU U PRVOJ POLOVICI 20. STOLJEĆA: PRIMJERI POSLOVNIH USPJEHA VELOLUČANA U JUŽNOAFRIČKOJ UNIJI

Iseljavanje stanovništva s otoka Korčule uglavnom je bilo potaknuto ekonomskim razlozima. Korčulani su težili boljem životu, što ih je navelo da emigriraju u prekomorske zemlje, posebno u Sjevernu i Južnu Ameriku. Unatoč tome što je većina iseljenika krenula prema Americi, primijećen je i manji broj

koji se uputio prema Južnoj Africi, gdje su pojedinci postigli značajan poslovni uspjeh. Autorica će detaljno analizirati uzroke iseljavanja Korčulana u Južnu Afriku do početka Drugog svjetskog rata koristeći arhivsku građu i relevantnu literaturu.

* * * * *

Margareta Vučak, prof. povijesti i njemačkog jezika
(Srednja strukovna škola, Osijek; povratnica iz Švicarske)

ŽIVOT POVRATNIKA U DOMOVINI – OČEKIVANJA I PREDRASUDE

Iseliti iz domovine je jedna stvar, a vratiti se nakon niza godina u istu, potpuno je nešto drugo. S kojim očekivanjima se povratnik vraća, što se, pak, od njega očekuje? Koje su predrasude s jedne, a koje s

druge strane? Kako se povratnik osjeća kada se vraća, dobrodošlo ili suprotno od toga? Sve u svemu, povratak nije lagan i o njemu se premalo govori.

* * * * *

Dr. sc. Zdenka Weber – umirovljena opunomoćena ministrica

DOPRINOS ISELJENIH HRVATSKIH GLAZBENIKA AFIRMIRANJU HRVATSKE KULTURE

Glazbenici pripadaju grupi profesionalaca čije javno djelovanje znatno pridonosi povezivanju kulture zemlje podrijetla s kulturom države u kojoj dje-

luju. Namjera je istražiti i opisati djelovanje iseljenih hrvatskih glazbenika koji djeluju u Beču i Berlinu te njihovih doprinosa afirmiranju hrvatske kulture.

Dr. sc. Ivan Zubac, Katolički bogoslovni fakultet, Đakovo
Petar Elez, Državni arhiv Vukovar

MARKO VUJEVA I HRVATI U ARGENTINI U SVJETLU DOKUMENATA IZ ARHIVA JUGOSLAVIJE U BEOGRADU

Unutar bogatog fonda Arhiva Jugoslavije u Beogradu, nalazi se i nekoliko posebnih jedinica, od kojih su dvije najbitnije: arhiv Poslanstva Kraljevine Jugoslavije u Argentini-Buenos Aires (1928-1945) i arhiv Generalnog Konzulata Kraljevine SHS u Buenos Airesu (1922-1929). Unutar tih jedinica nalaze se brojni spisi na hrvatskom, srpskom i španjolskom jeziku, pisani latinskim i ćiriličnim pismom, koji se odnose na Marka Vujevu i njegovu aktivnost u hrvatskom iseljeništvu u Argentini. Izlaganje i pisani

rad zorno će pokazati, kroz izvješća, dopisivanje, iseljeničku periodiku, letke i proglose, jednu veliku borbu hrvatskog iseljništva u Argentini u promicanju istine o stvarnom položaju hrvatskog naroda u Kraljevini SHS/Jugoslaviji, vidjet će se pravi velikosrpski karakter prve jugoslavenske države i pokušat će se još jednom dati naglasak, temeljen na dokumentima, o krucijalnoj važnosti emigracije u očuvanju svijesti o nužnosti uspostavljanja samostalne hrvatske države.

POPIS SUDIONIKA

Abramović Ksenija	Hlavač Jim	Matošević Domagoj
Ancić Zvonimir	Hofgräff Marić Darija	Mazalin Sandra Jović
Anderson Rob	Hrgetić Vitols Mara	Mažar Borna
Babić Galić Vanda	Ivanović Josip	Mesarić Žabčić Rebeka
Babić Krešić Ivana	Jakus Mario	Mikrut Nađsombat Martina
Barišić Franjo	Jobst Ivana	Milas Zvonko
Bedrina Ana	Josić Željka	Milovan Maja
Benčik Liljana Lili	Jović Mazalin Sandra	Mogorović Ninoslav
Benić Penava Marija	Jurčević Josip	Mrak Kliman Mirela
Borić Marijana	Jurčević Katica	Munivrana Mišo
Bregović Pračić Rozalija	Jurić Tado	Mustapić Suzana
Brekalo Miljenko	Kapeter Jana	Mustapić Tomislav
Budak Luka	Karadža Filip	Norac Kevo Pavo
Budicin Biserka	Katarinčić Fran	Novaković Šimun
Buršić Barbara	Kerže Petar	Omerza Igor
Crnković Boris	Kerže Živaković Zlata	Paus Orijana
Ćosić Bruno	Klempić Bogadi Sanja	Penava Marta
Čeliković Katarina	Kocijan Krunoslav	Penava Brekalo Zvezdana
Čulić Mijo	Kovač Miro	Perić Kaselj Marina
Čurik Ivana	Korolija Mia	Pliško Lina
Sara Dyson	Krešić Milenko	Pritisanac Matulich Nada
Dudić Matej	Kudra Beroš Viktorija	Puh Milan
Duvnjak Ante	Kujundžić Ivo	Radeljak Josip
Elez Petar	Kunštić Ivanka	Radl Čučić Dora
Fabris Vera	Landeka Miroslav	Rau Tatjana
Ferjuc Simon	Lemić Vlatka	Rora Ivana
Forjan Josipa	Luchetti María Florencia	Roščić Branka
Francetić Jorge Antonio	Malnar Ana	Rubić Mislav
Fumić-Bistre Mateja	Marinković Luka	Rudela Marko
Grgić Mislav	Markić Tomislav	Ružić Natasha Kathleen
Gustović Ercegovac Andrea	Markušić Don	Schuster Snježana

Sente Antun
Soldo Marko
Sopta Marin
Stolac Diana
Studer Babić Ruža
Strasser Nada
Šimatović Josip
Šimek Ivan
Šimunić Nikola
Šipić Ivan
Škabić Grozdana
Špiranec Katica

Štefanac Tamara
Šterc Stjepan
Štironja Ivan
Štriga Zdenko
Šulek Stjepan
Trnski Boris
Trošelj Dijana
Trošelj Miočević Tanja
Vasiljević Zlata
Vedriš Mladen
Veselinović Velimir
Viscovich Mario

Vitols Hrgetić Mara
Vlašić Anja
Vučak Margareta
Vučković Doris
Vukman Marinko
Vukušić Bože
Zgrablić Darko
Zoričić Filip
Zubac Ivan
Weber Zdenka
Žnidarić Krešimir

SUORGANIZATORI

Ravnateljstvo dušobrižništva
za Hrvate u inozemstvu

Hrvatska matica iseljenika

Ekonomski fakultet Sveučilišta
J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Sveučilišta
Jurja Dobrile u Puli

Institut za istraživanje migracija

Odjel za ekonomiju i poslovnu
ekonomiju Sveučilišta u Dubrovniku

Udruženje hrvatsko-američkih
profesionalaca / Association of Croatian
American Professionals (ACAP)

ICARUS Hrvatska

Središnji državni ured za Hrvate izvan
Republike Hrvatske

POKROVITELJI

Grad Pula

Ministarstvo demografije i useljeničtva

DONATORI I SPONZORI

Royal Hotels & Resort Dubrovnik

Janaf d.d.

HABOR

Jadrolinija, Rijeka

Hrvatska matica iseljenika, Zagreb

Marina Frapa, Rogoznica

Turistička zajednica grada Pule

MEDIJSKI PARTNER

Hrvatska radiotelevizija

MEDIJSKI POKROVITELJI

Večernji list

Glas Slavonije

Poduzetnik

Laudato TV

Martica

Glas Koncila

Moja Hrvatska

SADRŽAJ

PROSLOV	5
PROGRAM KONGRESA.....	7
SAŽECI IZLAGANJA	23
POPIS SUDIONIKA	53

CENTAR ZA
ISTRAŽIVANJE
HRVATSKOG
ISELJENIŠTVA

SUORGANIZATORI

POKROVITELJ

DONATORI I SPONZORI

MEDIJSKI PARTNER

MEDIJSKI POKROVITELJI

